

**БОЛОВСРОЛЫН
ХҮРЭЭЛЭН**

Боловсролын хүрээлэнгийн захирлын
2019 оны 9 дүгээр сарын 16 өдрийн
тоот тушаалын нэгдүгээр хавсралт

**БАГА БОЛОВСРОЛЫН МОНГОЛ ХЭЛ, МАТЕМАТИК, ХҮН БА ОРЧИН, ХҮН БА
НИЙГЭМ, ХҮН БА БАЙГАЛЬ, ДҮРСЛЭХ УРЛАГ, ТЕХНОЛОГИ, ХӨГЖИМ,
БИЕИЙН ТАМИР, АНГЛИ ХЭЛНИЙ САЙЖРУУЛСАН ХӨТӨЛБӨРИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ СУРАЛЦАХУЙН УДИРДАМЖ**

(Бага боловсрол I-V анги)

Улаанбаатар
2019

**БОЛОВСРОЛЫН
ХҮРЭЭЛЭН**

**ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛИЙН
“ХҮН БА ОРЧИН”-Ы СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨРИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ СУРАЛЦАХУЙН УДИРДАМЖ**

(Бага боловсрол. I-III анги)

Улаанбаатар
2019

“Хүн ба орчин”-ы сургалтын цөм хөтөлбөр (2014)

Багийн ахлагч: А.Энхтогтох, Боловсролын хүрээлэнгийн БХСС-ийн эрхлэгч

Багийн гишүүд

Г.Баярмаа	Боловсролын хүрээлэнгийн секторын эрхлэгч, Ph.D
Е.Батчулуун	МУБИС-ийн багш Ph.D
Ө.Болорчимэг	“Хэрэгжилтийн баг”-ийн гишүүн
Э.Мөнгөтулга	МУБИС-ийн багш
Р.Нямхүү	“Хэрэгжилтийн баг”-ийн гишүүн
Т.Оюун	“Номын анд” ТББ-ын тэргүүн
Г.Уранчимэг	МУБИС-ийн багш
У.Туяа	Боловсролын хүрээлэнгийн секторын эрхлэгч, Ph.D
М.Энхбаяр	Нийслэлийн ирээдүй цогцолбор сургуулийн багш

Сургалтын цөм хөтөлбөрийг сайжруулсан ажлын хэсэг (2019)

Ө.Болорчимэг	“Глобал иннова” Олон улсын дунд сургуулийн бага боловсролын багш
Р.Нямхүү	“Глобал иннова” Олон улсын дунд сургуулийн бага боловсролын багш

Хянан тохиолдуулсан (2019)

А.Энхтогтох   Боловсролын хүрээлэнгийн БХСС-ийн эрхлэгч

ЕБС-ийн 1-3 дугаар ангийн “Хүн ба орчин” хичээлээр “Би”, “Миний гэр бүл”, “Манай сургууль”, “Миний нутаг”, “Манай дэлхий” гэсэн бүлэг 5 бүлэг сэдвийн хүрээнд агуулгыг суралцахуйн зорилтоор нэгжилсэн болно.

Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга буюу суралцахуйн зорилтыг эзэмшсэнээр сурагчид тодорхой мэдлэг, чадварыг эзэмшинэ. Мөн багшийн чиглүүлгийн дагуу үйл ажиллагаа гүйцэтгэсний эцэст дараах хандлага төлөвшнө.

- Хүрээлэн буй орчноо сонирхох, танин мэдэх хүсэл эрмэлзэлтэй болох;
- Өөрийн эрүүл мэндийг хайрлах, хамгаалахыг ойлгодог, өдрийн дэглэм баримталдаг байх;
- Уламжлалт мэндлэх ёс, зан заншил, өв соёлыг хүндэтгэдэг, эзэмшихийг зорьдог байх;
- Өөрийгөө идэвхжүүлдэг, бие даан болон бусадтай хамтран суралцах сонирхолтой, сурч мэдсэн зүйлээ бусадтай хуваалцах хүсэл эрмэлзэлтэй байх;
- Эх орон, орон нутгийн хүмүүсийн хөдөлмөр, амжилтаар бахархдаг, тэдний уламжлалт зан үйл, ёс заншлыг хүндэтгэдэг байх;
- Дэлхийн хүмүүсийн амьдрах бүс бүслүүр, амьдрал, арьс өнгө ялгаатай болохыг ойлгон, олон соёлыг хүндэтгэдэг болох;

I АНГИ

Энэхүү суралцахуйн удирдамжид сургалтын хөтөлбөрийн агуулгыг суралцахуйн зорилтоор нэгжлэн тодорхойлж, суралцахуйн зорилтыг хэрэгжүүлэх сурагчдын сурах үйл ажиллагаа, тэдгээрийн хэрэглэгдэхүүнийг санал болгосон болно.

БҮЛЭГ 1.1. БИ

Энэ бүлэгт сурагчид “Миний хичээлийн хэрэглэл”, “Миний бие” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд ойр орчныхоо хүмүүс, байгаль, нийгэмтэй харилцах явцад өөрийгөө нээн таних; сонирхон судлах арга барил эзэмших; эрүүл аж төрөх энгийн дадал, хэвшилд суралцах агуулгыг судална. Үүнд:

- Сонирхон судлах арга барил эзэмших; ажиглах, таамаглах, турших, үр дүнг танилцуулах
- Хичээлийн хэрэглэлээ нэрлэж, зориулалтаар нь ялган таныг, зөв, ариг гамтай хэрэглэх, хадгалах
- Мэдрэхүйн эрхтнүүдийн тусламжтайгаар хүрээлэн байгаа орчны юмс үзэгдлийг ажиглаж, хоорондоо хэрхэн зохицдогийг ялган таних зэрэг болно

Бүлгийн нэр томьёо: Хичээлийн хэрэглэлийн зориулалт, мэдрэхүйн эрхтэн, өдрийн дэглэм

Миний хичээлийн хэрэглэл

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
1.1а. Өөрийн хичээлийн хэрэглэлээ нэрлэж, үүрэг зориулалтаар нь ялган таних	<ul style="list-style-type: none"> - Өөрт байгаа хичээлийн хэрэглэлүүдээ нэрлэнэ. - Хэрэглэх зориулалтаар нь ялгаж ангилна (дөрвөлжин, тууш шугамтай болон зургийн, ноотны дэвтэр гэх мэт. Мөн ном сурах бичиг байж болно. Эдгээр дэвтэр, ном сурах бичгийг хэрхэн ялган ангилах санааг сурагчдад хэлж болно). - Сурагчдаас дөрвөлжин шугамтай, 	<ul style="list-style-type: none"> - Дөрвөлжин шугамтай дэвтэр, шугам - Тууш шугамтай дэвтэр, үзэг - Зургийн дэвтэр, усан будаг, бийр - Ноотны дэвтэр, харандаа, баллуур - Цаас, цавуу, хайч

	<p>элементийн дэвтэр, зургийн болон ноотны дэвтрийг ямар хичээлд, хэрхэн, яаж хэрэглэж болохоо ширээнийхээ найздаа харуулж тайлбарлана.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нэг хичээлээр жишээ болгох замаар зургийн хичээлд хэрэглэгдэх материалуудыг ширээн дээр бэлтгүүлж (дэвтэр, өнгийн болон балын харандаа, шугам, баллуур усан будаг), хэрэглэх байдлаар нь хэрхэн ангилах, үүрэг зориулалтаар нь хэрэглэх дадлага ажил хийнэ. - Дүрэмт хувцас, биеийн тамирын хувцас, чөлөөт хувцсны зураг харуулж хэзээ, хаана өмсдөг болохыг асууж яриулна. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1-р ангийн “Хүн ба орчин” хичээлийн энэ суралцахуйн зорилтыг бэлтгэл хөтөлбөрийн агуулгатай уялдуулан заах боломжтой. - Багшийн арга зүй сурагч бүр хичээлийн хэрэглэлээ сонгож, үүрэг зориулалтаар нь зөв ариг гамтай хэрэглэж, хадгалах чадварт сургаж, хэвшүүлэхэд чиглэнэ. - Багш өөрөө эхлэн зааж, хэлэхээс татгалзаж сурагчдаар өөрсдөөр нь ангилах, ялгуулах, хийж бүтээх шинэ санаа гаргуулахад анхаарна. Тухайлбал: Шугамгүй цаас болон дөрвөлжин шугамтай дэвтрийн цаас өгч гурвалжин, дөрвөлжин дүрс зурахыг санал болгоно. Аль цаасан дээр зурахад амархан байсан бэ? Ямар тохиолдолд шугам хэрэглэх боломжтой бэ? зэргээр асуулт асууж хичээлийн хэрэглэлийг зориулалтын дагуу хэрэглэх, ач холбогдлыг таниулахад анхаарна. 	<ul style="list-style-type: none"> - Үзэг харандааны сав - Биеийн тамирын хувцас, пүүз - Бусад хичээлийн хэрэглэл <p>Сурах бичиг. 12-13-р хуудас</p>
--	--	---

Миний бие

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.16. Мэдэрхүйн эрхтний тусламжтайгаар биетийн өнгө, хэлбэр, хэмжээ, хөдөлгөөн, амт үнэр, дуу чимээ, бат бөх чанарыг мэдэрч ялган таних</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сурагчид зурган мэдээлэл дээр ажиллан, ялгааг ажиглах, нэрлэх, тоолох, тайлбарлах зэрэг дасгалуудыг хийнэ. - Өөрийн бие дээр болон тоглоом, биет үзүүлэнг ашиглан заах, нэрлэх дасгал ажиллана. - Сурагчид дуу, шүлэг сонсож ямар мэдрэмж төрснөө илэрхийлнэ <ul style="list-style-type: none"> o Харах: Хүний нүд өнгө, хэлбэр, хэмжээ, хөдөлгөөн байршлыг харж тодорхойлдог болохыг дасгал хийж нотолно. o Сонсох: Чихний сонсголыг шалгах туршилтыг төлөвлөнө. Дуу хөгжим сонсоно. 	<ul style="list-style-type: none"> - Зурагт үзүүлэн - Тоглоом - Өсгөгч шил - CD дуу, шүлэг - Хоол, үнэртэн - Тэмтрэх цүнх - Багийн тоогоор хайрцаг бэлтгэсэн байх - Нүд боох алчуур - Хүүхэлдэй <p>Сурах бичиг. 16-26-р хуудас</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Үнэрлэх: Хамраараа үнэрийг мэдрэх, ялган таних туршилт хийнэ. Урьдчилан бэлтгэсэн жижиг нүхтэй хайрцагт үнэрээрээ ялгаатай чихэр, жимс, ааруул зэргийг хийж, үнэрлэх, үнэрийг ялган таних дадлага ажил хийнэ. ○ Мэдрэх: Гар, хуруугаар тэмтэрч мэдрэх туршилт хийнэ. Цүнхэнд юу байна вэ? гэх мэт. Сурагчид тэмтэрч мэдэрснээр биетийг хэлбэр, хэмжээ, урт богино, гадаргуу, жин зэргээр ялган танина. ○ Амтлах: Хэлний мэдрэх онцлогийг таниулах туршилт хийнэ. Чихэрлэг, гашуун, исгэлэн, давслаг амтыг ялган танина. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Багш хичээл заахдаа ангидаа орон зайн чөлөөтэй нөхцөл байдлыг бүрдүүлэхэд анхаарна. - Мэдрэхүйн эрхтний бүтэц, үүргийг таниулахдаа өдөр тутам тоглодог тоглоомоор нь (хүүхэлдэй, машин, леги, бөмбөг, дуу гаргадаг тоглоомууд, үнэртэй жимс жимсгэнэ гэх мэт) дамжуулан насанд нь тохирсон туршилтын үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлж болно. Жишээ нь: Сурагчдыг 4-5 баг болгож багийн тоогоор хайрцаг бэлтгэн дотор нь үнэрлэх, сонсох, гараар барьж тэмтрэхэд ашиглах зүйлийг бэлтгэж, дадлага ажил хийлгэнэ. - Мэдрэхүйн эрхтнээ хамгаалах, хэт ойр ба холоос ном, зурагт үзэхгүй байх, хэт чанга дуу авиа сонсохгүй байх, чихэвч, гар утсыг зөв зохистой хэрэглэх аргыг зааж сургахад анхаарах хэрэгтэй. - Мөн хэн, юунаас харшил авч болох эсэхийг урьдчилан судалсны үндсэн дээр хичээлийн хэрэглэгдэхүүнээ сонгон бэлтгээрэй. 	
<p>1.1в. Өдөр тутам хийдэг ажлуудаа дарааллаар нь танилцуулж, өдрийн дэглэмээ зургаар илэрхийлэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Өглөө, өдөр, орой юу хийдэг талаар эргэцүүлэн бодож, дарааллаар нь хамт сууж буй найздаа ярьж өгнө. Хичээл хийх, амрах цагаа зөв зохицуулах, дасгал хөдөлгөөн хийх зэрэг үйлийг тусгана - Багш 5-6 сурагчийг сонгож, өчигдөр юу хийснийг бусдад сонгоно. - Сурагчдын ярьсан зүйлийг сонсоод нийт сурагчид тэд өглөө, өдөр, орой ихэвчлэн юу хийсэн болохыг зургаар илэрхийлнэ. - Нийт сурагчдын зурсан зургийг өглөө, өдөр, орой хийсэн ажил гэсэн байдлаар 3 ангилж самбарт байрлуулж болно. - Зурсан, 3 ангилсан зургийнхаа тайлбарыг найзуудадаа танилцуулна. - Өглөө, өдөр, орой тогтмол хийдэг 	<ul style="list-style-type: none"> - Өдрийн дэглэмийн цагийн хуваарийг харуулсан зураг - Хэрчмэл зураг - Нийтлэг нэг жишээ харуулсан зураг - Өдрийн дэглэмийн хуваарь хийх загварыг (тэмдэглэх, зурах, будах) хүүхдийн тоогоор бэлтгэсэн байна

	<p>зүйлийг өдрийн дэглэмийн хуваарь гэж нэрлэдэг болохыг тайлбарлана.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Багш эхлээд өдрийн дэглэм гэж ярихаасаа илүү өглөө, өдөр, оройн цагаар, юу хийдэг тухай нь яриулна. - Сурагчлын нас, сэтгэхүйн онцлогт тохирсон өдрийн дэглэмийн зургийг урьдчилан хайчилж бэлтгэсэн байна Сурагч бүрийн сурах арга барил, хурд ялгаатай байдгийг анхаарч дагуулж хийх, зөвлөх зэргээр хүүхэд бүрт хүрч ажиллах арга зүйг сонгож, хичээлийг зохион байгуулна. - Сурагч бүрийн бусдаас өөр ялгаатай хийдэг зүйлс буюу нэмж тусгах зүйл байгааг асууж, сануулаарай. 	<p>Сурах бичиг. 27-29-р хуудас</p>
--	--	------------------------------------

БҮЛЭГ 1.2. МИНИЙ ГЭР БҮЛ

Энэ бүлэгт сурагчид “Манай гэрийнхэн”, “Миний гэр орон” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд ойр орчныхоо хүмүүстэй харилцах; сонирхон судлах арга барил эзэмших; аюулгүй байдлыг эрхэмлэх дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэх агуулгыг судална. Үүнд:

- Гэр бүлийнхээ тухай бусдад танилцуулах, бие биедээ харилцан туслах
- Гэр, байрныхаа эргэн тойронд хаана юу байдгийг нэрлэх, харьцуулан ажиглах, аюулгүй амьдрах үндсийг тайлбарлах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Гэр бүлийнхний утасны дугаар, цахилгаан хэрэгсэл, орчны аюулгүй байдал

Манай гэрийнхэн

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.2а. Гэр бүлийнхнээ танилцуулах, шаардлагатай үед утсаар холбоо тогтоож чаддагаа харуулах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Гэртээ хамт амьдардаг хүмүүсээ нэрлэж, танилцуулна. Жишээ нь: Аавынхаа овог нэр хаана ажилладаг, утасны дугаар, гэр орондоо юу хийж тусалдаг, сохирхдог зүйл гэх мэт. - Самбарт 1-10-ын цифрүүдийг өлгөж, байрлалыг нь сольж (соронзтой бол сайн) аав, ээж, ах, эгчийнхээ утасны дугааруудыг хийх дасгал ажиллуулна. - Шаардлагатай үед яах гэж, хэн рүү, ямар дугаар луу залгаж болохыг тайлбарлана. - Гэрийнхнийхээ утасны дугаарыг хэлэх дасгал ажиллана. Мэдэж буй эсэх, үнэн зөв хэлж байгааг залруулан, нүдлүүлж тогтоолгоно. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Багшийн зүгээс хүүхэд бүрийн гэр бүлийн талаар хийсэн судалгаатай байж, аав, ээжийнх нь утасны дугаарыг 	<ul style="list-style-type: none"> - 1-10-ын соронзтой цифрүүд - Гэр бүлийнхнийх нь фото зургууд - Цомог хийх цаас <p>Сурах бичиг. 36-р хуудас</p>

	<p><i>мэддэг байх шаардлагатай.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сурагчид гэр бүлээ танилцуулах явцдаа аав, ээжийнхээ утасны дугаарыг мэдэж, хэлэх нь аюулгүй байдлаа хамгаалах үндэс болно гэдгийг анхаараарай. - Гэр бүлийн цомог хийлгэж болно. Эсвэл гэрийн даалгаварт өгч болно. Хийлгэсэн цомгоо ангидаа булан байгуулан байрлуулбал хүүхдэд анги, сургууль нь илүү дотно санагдах магадлалтай. 	
--	---	--

Миний гэр орон

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.2б. Орчин тойрны зүйлстэй харьцуулж, гэр байраа хаана оршдогийг тодорхойлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сурагчдын өмнөх төсөөлөл дээр тулгуурлан гэр, байраа хаана байрладгийг хажууд, цаана, наана, хол, ойр гэх мэт үгсийг ашиглан танилцуулах дасгал ажиллана. - Гэрийнхээ эргэн тойрны барилга байгууламжийг ажиглаж, хаана, юу байгааг нэрлэнэ (сумын төв, дүүргийн барилга байгууламжийг). - Ажигласны дараа гэрийн хаана, юу байгааг харьцуулж, гэрийнхээ байрлалыг үндсэн 4 зүг чигээр тодорхойлох дасгал даалгавар гүйцэтгэнэ. Жишээ нь: Манай гэрийн урд зүгт дэлгүүр, хойт зүгт Туяагийнх, баруун талд цэцэрлэгт хүрээлэн, зүүн талд нуур оршдог гэх мэт <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Багш хүүхэд бүрт урьдчилан гэрийнхээ ойр орчимд юу байгааг мэдэж ирэх даалгавар өгсөн байна. - Гэр, байр нь сургууль болон тодорхой барилга байгууламжаас хэр ойр, хол байгааг баримжаалан ажиглахад мөн наана, цаана нь юу байрладгийг хэлэхэд тусална. - Хойд, урд, баруун, зүүн гэсэн үндсэн зүг чигээр гэрийнхээ байрлалыг тодорхойлж хэлэхэд голлон анхаарах боловч энэ нь аливаа осол, гамшгийн үед өөрийгөө хамгаалах ур чадварт сургаж байгаа гэдгийг анхаараарай. 	<ul style="list-style-type: none"> - Гэр байрны эргэн тойрны юмсын байрлалыг харж болохуйц фото зураг <p>Сурах бичиг. 41-46-р хуудас</p>
<p>1.2в. Гэр, байрны орчин (тухайлбал, гал тогоо) тойронд хаана, юу байдгийг ажиглаж, зураглах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Монгол гэрийн дотор байгаа зүйлийг зүг чиг, байрлалаар танилцуулах дасгал ажиллана. - Өөрийнхөө гэрийн унтлагын болон зочны, гал тогооны өрөөнд хаана, юу байгааг нэрлэж тойм зураг гаргана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Гэр, байрны зураг - Гал тогоо, унтлагын өрөө, зочны өрөөний байдлыг харуулсан зурагт хуудас - Байрны болон

	<ul style="list-style-type: none"> - Тэдгээрийг ямар зориулалтаар, яаж хэрэглэдгийг тайлбарлана. - Нэрлэсэн зүйлээ хэрхэн аюулгүй хэрэглэх талаар ярилцана. Жишээ нь. Хутга мэс зэрэг иртэй зүйл, сэрээ халбага, хайч зэрэг үзүүртэй зүйлс, халуун зуух, шил шаазантай хэрхэн болгоомжтой харьцах, хаягдал хоол хүнсийг хаана, яаж хаях зэрэг зөв дадал хэвшилд сургах нь өөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангахад тустай гэдгийг ойлгуулах дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багш энэ хичээлийг заахдаа гэрт ба байшинд амьдардаг хүүхдийн ялгаатай байдлыг харгалзан зурагт хуудас, хэрэглэгдэхүүнээ сонгон бэлтгэхэд анхаарна.</i> 	<p>монгол гэрийн харьцуулсан зураг (эд хогшил тавилгатай)</p> <p>Сурах бичиг. 38-39-р хуудас</p>
<p>1.2г. Гэрийнхээ цахилгаан хэрэгсэлтэй ажиллах аюулгүй ажиллагааг тодорхойлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Гэртээ байдаг цахилгаан хэрэгслүүдийг нэрлэнэ. Нэрлээгүй зүйлсийн зургийг харуулж, багшийн чиглүүлэх асуултын дагуу ярилцана. - Цахилгаан хэрэгсэлтэй аюулгүй ажиллах дүрмийг харуулсан зурагт тайлбар хийнэ (хориглосон тэмдэг тэмдэглэгээг зургаар илэрхийлнэ). - <i>Гэр ахуйн хэрэглээний цахилгаан хэрэгслийг зөв, аюулгүй хэрэглэх энгийн аргуудад сурах дадлага, сургуулалт хийж болно. Жишээ нь: гал гарсан үед доош сууж, ам, хамраа чийгтэй алчуураар дарж, утаат орчноос гарах гэх мэт</i> <p>Багшийн анхаарах зүйл: <i>Гэр ахуйн хэрэглээний цахилгаан хэрэгсэл болон амь нас, эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болох зүйлтэй болгоомжтой харьцах, урьдчилан сэргийлэх дадал хэвшилд сургахад анхаарна.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Айл гэрт байдаг цахилгаан хэрэгслүүдийг харуулсан зурагт хуудсууд - Цахилгаан зуух, индүү, зурагт, радио, хөгжим, цахилгааны залгуур гэх мэт - Болгоомжгүйгээс гарах үр дагаврыг харуулсан бичлэг, зурагт хуудас, жишээ <p>Сурах бичиг. 38-39-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 1.3. МАНАЙ СУРГУУЛЬ

Энэ бүлэгт сурагчид “Сургуулийн гадаад орчин”, “Сургуулийн дотоод орчин” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Сургуулийн гадаад, дотоод орчинд дуу үүсгэж байгаа биеүүд, дууны чанга, сулыг мэдэрч, эрүүл мэндээ хамгаалах
- Ангид ургадаг ургамлын бүтцийн хэсгүүдийг ялган таних зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Дуу үүсгэгч, ургамлын бүтцийн хэсгүүд

Сургуулийн гадаад орчин

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.3а. Сургууль орчмын дуу чимээг сонсоод ялган таних</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Багшийн заасан чиглэлийн дагуу сурагчид 4-5 баг болж сургуулийн орчинд хаана, ямар дуу чимээ сонсогдож байгааг сонсож тэмдэглэнэ. - Ангидаа ирээд өөрийн сонссон, мэдсэн зүйлээ бусдадаа тайлбарлаж, дуу бүхэн ялгаатай сонсогдож байгаа талаар санал бодлоо солилцоно. - Дуу чимээ эрүүл мэндэд хэрхэн нөлөөлж болох талаар ярилцана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багш сурагчдыг дагуулан сургууль орчмоор аялал хийж, дуу чимээг сонсоно.</i> - <i>Сурагчид бие даан ажиглалт хийх тохиолдолд явах чиглэл, замыг тодорхой болгож, тэмдэг тэмдэглэгээ тавьж өгөх (өнгийн хуулга, цаасаар сум хайчлан хана, шалан дээр байрлуулах) нь бага цагт ажиглалт хийх боломжийг бүрдүүлж өгдөг гэдгийг санаарай. Энэ тохиолдолд ажиглалт хийх хугацааг тодорхой хэлж өгөх хэрэгтэй.</i> - <i>Сонсголын бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд хүртэж мэдрэх боломжийг олгоно.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Аяллын маршрут - Ангид ба эргэн тойронд байгаа дуу гаргадаг биеүд - Чихэвчний хөгжим - Тэмдэг тэмдэглэгээ <p>Сурах бичиг. 43-45-р хуудас</p>

Сургуулийн дотоод орчин

<p>1.3б. Ангид ургаж буй ургамлын бүтцийн хэсгүүдийг ялган таньж, нэрлэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ангид ургаж буй тасалгааны ургамлуудаас сонгон, бүтцийн хэсгүүдийг (үндэс, иш, навч, цэцэг) нэрлэнэ. - Ургамлын навч, иш зэргийн ялгаатай байдлыг ажиглана (өнгө, хэлбэр, хэмжээ, урт богино). - Ургамлын цэцгийн өнгө, дэлбийн тоо ширхэг өөр, өөр ялгаатай байдгийг харьцуулна. - Ургамлын бүтцийн хэсгүүдийг харуулсан бүтээл хийж урлах, зурж дүрслэх дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Энэ хичээлийг орохын өмнө сурагчдын амьд биеийн талаарх өмнөх төсөөллийг тандана. Сурагчид өмнөх хичээлээр хүний биеийн бүтцийн үндсэн хэсгүүд (толгой, гар, хөл, их бие) - ийг ялган таньдаг болсон. Харин одоо</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Бодит ба хиймэл ургамал - Ургамлын бүтцийн хэсгүүдийг харуулсан зураг - Ургамлын навчны зураг, тасалгааны ургамлын навч - Цэцгийн бүтцийн зураг, загвар - Өнгийн цаас, харандаа, хайч,цавуу <p>Сурах бичиг. 62-67-р хуудас</p>
---	--	--

	<p>ургамлын бүтцийн үндсэн хэсэг нь хүнийхээс ямар ялгаатай болохыг харьцуулан тайлбарлана. Ангид ургаж байгаа ургамлыг сонгон жишээ болгон ярилцаж болно.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сурагчид тасалгааны ургамлыг хараад “цэцэг” гэж хэлдэг боловч цэцэг гэдэг нь ургамлын зөвхөн нэг эрхтэн, тэгэхээр ургамлын нэг эрхтний нэрээр нэрлэсэн ерөнхий нэршил төдий л оновчтой бус. Иймээс “ургамал” гэдэг ерөнхий нэршилээр нэрлүүлж сургахад анхаарах хэрэгтэй. - Ургамлын биеийг бүрдүүлж байгаа хэсгүүдийг (эрхтэн) зөв нэрлүүлэхдээ ургамлын олон янз байдлыг ажиглуулж чөлөөтэй сэтгүүлэх боломж бүрдүүлээрэй. Жишээ нь: ургамал навчтай боловч навчны өнгө, хэлбэр, хэмжээгээрээ өөр өөр ялгаатай байдаг гэсэн дүгнэлтэд хүргэнэ. Гэхдээ эрхтэн гэдэг үгийг хэрэглэхгүй, харин эдгээр нь ургамлын биеийг бүрдүүлж байгаа бүрдэл хэсгүүд гэж дүрслэх урлагийн хичээлийн агуулгатай холбон ойлгуулж болно. - Сурагч бүрийн сурах арга барил, хурд ялгаатай байдгийг анхаарч ангид ургасан ургамлын ялгааг олж ажиглах, зааж нэрлэх, тэмдэглэх, зурж дүрслэх, биетээр хийх үйлд сургахад дагуулж хийх, зөвлөх зэргээр хүүхэд бүрт хүрч ажиллах арга зүйг сонгож хичээлийг зохион байгуулаарай. 	
--	---	--

БҮЛЭГ 1.4. МИНИЙ НУТАГ

Энэ бүлэгт сурагчид “Орон нутаг ба хүмүүс”, “Орон нутаг ба байгаль” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Амьдарч буй аймаг, сум, хот дүүргийнхээ нэр, хаяг, байршлийг нэрлэх
- Эргэн тойрноо ажиглах, орон нутагтаа ургадаг ургамлыг ургах байдлаар ялган таних, зөв ашиглаж хамгаалах
- Гэрийн тэжээмэл амьтдыг нэрлэж, хайрлан хамгаалах арга, ашиг шимийг жишээгээр тайлбарлах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Гэр, сургууль, хот, дүүргийн хаяг, байршил; орон нутгийн үйлчилгээний газрууд; хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ; гэрийн тэжээмэл амьтан; ашиг шим

Орон нутаг ба хүмүүс

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.4а. Гэр, сургуулийнхаа болон аймаг, сум, хот дүүргийнхээ нэр, хаяг, байршлийг зөв хэлж чаддагаа харуулах</p>	<p>- Гэр, сургуулийнхаа хаягийг цээжлэн тогтоож, бусдад танилцуулна.</p> <p>- Аль хот, аймаг, дүүргийн харьяа болохыг хэлж чаддаг болно.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>Манай сургууль..... хотын (аймгийн) ..... дүүргийн (сумын)..... багт (хороонд) байрладаг.</p> <p>Манай гэр .....хотын (аймгийн)..... дүүргийн, (сумын)..... хороонд, (багт) оршдог.</p> </div> <p>Гэр сургууль, аймаг, хотынхоо талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг аав ээжээсээ асууж тодруулах даалгавар гүйцэтгэнэ.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хүүхэд бүр гэр бүлээ өмнөх бүлгээр танилцуулсан туршлагад тулгуурлана. - Гэрийнхээ болон сургуулийнхаа хаягийг яаралтай үед хэлж чаддаг болох нь өөрийн аюулгүй байдлыг хангахад чухал гэдгийг ойлгуулна. - Үүний тулд хүүхдүүд харилцан бие биенээсээ гэрийнх нь хаягийг асууж, асуултад зөв хариулж сурах дадлага ажлыг давтан хийлгэж, зөв танилцуулж сурахад багшийн тусламж хэрэгтэй. 	<p>- Орон нутгийн зураг</p> <p>- Хаяг бичих ажлын хуудас</p> <p>Сурах бичиг. 42-43-р хуудас</p>
<p>1.4б. Орон нутгийнхаа үйлчилгээний газруудыг нэрлэж, тэдгээрийн үйл ажиллагааны талаар хэлэлцэх</p>	<p>-Өөрийнхөө болон гэр бүлийнхнийхээ хамгийн их очиж үйлчлүүлдэг газар, байгууллагуудыг нэрлэж, хэрхэн үйлчлүүлдэг тухайгаа жишээгээр тайлбарлана.</p> <p>-Орон нутгийнхаа үйлчилгээний газруудыг нэрлэж, танилцах аялал хийнэ.</p> <p>-Аялалын үед зурж тэмдэглэх, зарим үйлчилгээний ажилтнуудаас хийж буй үйл ажиллагааных нь талаар сонирхсон асуулт асууж, харилцан ярилцана.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тухайн орон нутагт байдаг үйлчилгээний газруудыг зөв сонгож, аялалын аюулгүй ажиллагааг хангах нь чухал. - Хүний хөдөлмөрийн үнэ цэнийг мэдэрч, тэднийг хүндэтгэн харилцах соёлд сургахад анхаарна. 	<p>- Орон нутгийн байгууллагуудын хаяг</p> <p>- Танилцах аяллын маршрут зураг</p> <p>- Аяллын тэмдэглэл хөтлөх зурагт хуудас</p> <p>Сурах бичиг. 60-61-р хуудас</p>

Орон нутаг ба байгаль

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.4в. Орон нутагтаа ургадаг хүнсний ногоо болон жимс, жимсгэнийг ялган таних</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Нутгийнхаа таримал болон зэрлэг ургамлын орчны ялгаатай байдлыг ажиглаж харьцуулна. - Орон нутагтаа тарьж ургуулдаг зарим хүнсний ногоо (төмс, лууван, байцаа, сонгино, сармис), жимс жимсгэнэ (алим, улаан лооль, өргөст хэмх) таниж, нэрлэх дасгал ажиллана. - Ургамлыг хоол хүнсэнд хэрэглэхээс гадна гоёл чимэглэлийн, бэлэг дурсгалын гэх мэт зориулалттаар нь ангилдаг болохыг танин мэдэх дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сурагчдыг сургуулийн орчинд ургадаг ургамал болон цэцэрлэгт хүрээлэн, жимс ногоо тариалдаг талбайд дагуулан очиж ургамлуудыг ажиглуулна. - Мөн хүмүүс ногоогоо хэдийд тарьж эхэлдэг, яаж арчилж ургуулдаг, хэдийд хураан авдаг талаарх мэдээллийг үйлчилгээний ажилтнаас асуулт асууж тодруулах боломжийг бүрдүүлнэ. Хүүхдүүд аливаа зүйлийг бодитоор харах нь илүү үр дүнтэй байдаг тул энэ хичээлийг танхимын бус аргаар зохион байгуулаарай. 	<ul style="list-style-type: none"> - Орон нутагт ургадаг ургамалын зураг, - Хүнсний ногоо болон, жимс жимсгэний зураг <p>Сурах бичиг. 62-63-р хуудас</p>

<p>1.4г. Орон нутагтаа амьдардаг гэрийн тэжээмэл амьтдыг нэрлэж, хайрлан хамгаалах арга, ашиг шимийг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Амьтдыг хэрхэн хайрлан хамгаалах болон ашиг шимийн талаар мэддэг зүйлээ харгалзуулах дасгал ажиллана. - Гэрийн тэжээвэр амьтдын үр төл, өсөж том болж байгаа амьтдын зургийг харьцуулан жишээгээр тайлбарлах дасгал ажиллана. - Гэрийн тэжээвэр амьтад болон зэрлэг амьтдын амьдрах орчны ялгааг харьцуулан ярилцана. - Хүүхдүүд гэртээ тэжээдэг амьтныхаа тухай яаж тэжээж арчилдаг, хэрхэн хайрлан хамгаалдаг тухайгаа бусдад танилцуулж болно. - Амьтдыг хайрлах, өсгөж үржүүлэхэд өөрийн оруулж чадах хувь нэмрээ тодорхойлно <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багшийн ажиллуулах дасгал, даалгавар нь амьтныг хайрлах, хамгаалах сэдэл төрүүлэхэд чиглэгдсэн байхыг анхаараарай.</i> - <i>Орчин нөхцлийг бүрдүүлэх үүднээс сэдэлжүүлэх асуулт, даалгаврыг бэлтгэх хэрэгтэй. Жишээ нь: Амьтдыг хараад чамд ямар сэтгэгдэл төрсөн бэ? (Зураг болон биет үзүүлэн ашиглаж болно).</i> <p style="margin-left: 40px;">А. Таалагдсан ☐</p> <p style="margin-left: 40px;">Яагаад?.....</p> <p style="margin-left: 40px;">Б. Айсан ☐</p> <p style="margin-left: 40px;">Яагаад?.....</p> <p><i>Чи амьтан тэжээдэг үү?</i></p> <p style="margin-left: 40px;">А. тийм Б. үгүй</p> <p><i>Тийм бол яагаад? .....</i></p> <p><i>Үгүй бол шалтгаанаа бичнэ үү.....гэх мэт</i></p>	<p>-Гэрийн тэжээвэр амьтдын зураг -Өөрийн тэжээдэг амьтны зураг</p> <p>Сурах бичиг. 73-75-р хуудас</p>
--	---	--

БҮЛЭГ 1.5. МАНАЙ ДЭЛХИЙ

Энэ бүлэгт сурагчид “Эх орон, эх дэлхий” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах, хэм хэмжээ, дэглэм сахих, үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Өдөр шөнө солигдоход хүмүүс болон эргэн тойрны юмсын хоногийн хэмнэл өөрчлөгддөг болохыг мэдэх
- Нар мандах, жаргахаас хамаарч байгалийн юмс, үзэгдэл, хүний амьдрал үйл ажиллагаа өөрчлөгддөгийн учир шалтгааныг тайлбарлах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: өдөр, шөнө, байгалийн юмс үзэгдэл, хоногийн хэмнэл, нар мандах, жаргах, гэрэлтэй, харанхуй, дулаан, хүйтэн

Эх орон, эх дэлхий

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>1.5а. Өдөр (гэрэлтэй, дулаан), шөнө (харанхуй, хүйтэн) - ийн ялгааг харьцуулах</p>	<p>- Нар, сар, одыг ажиглан өдөр-гэрэлтэй, дулаан, шөнө-харанхуй, сэрүүн байдгийн учрыг тайлбарлах дасгал ажиллана.</p> <p>- Нар бол гэрэл гаргадаг, дулаан өгдөг гэдгийг ширээний чийдэн ашиглаж, загварчилж харуулж болно.</p> <p>- Од гэрэл гаргадаг ч, асар хол зайд байгаа тул дулаан өгдөггүй талаар ярилцана.</p> <p>- Сар өөрөөсөө гэрэл гаргахгүй, нарны гэрэл туссанаас бидэнд гэрэлтэж харагддаг гэдгийг таниулах дадлага ажил төлөвлөж хийнэ.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <p>- Дасгал ажил хийлгэхдээ нар, сар, одыг загварчилсан хэрэглэгдэхүүн бэлтгэж сургалтад ашиглана.</p> <p>- Өдөр, шөнийг ялгааг нар бол гэрэл үүсгэгч, дулаан гаргадаг гэсэн санаагаар чиглүүлж тайлбарлана.</p>	<p>- Өдөр шөнийн зураг</p> <p>- Нартай үеийн зураг</p> <p>- Тэнгэрт сар, од харагдаж буй зураг</p> <p>- Термометр</p> <p>- Халуун ба хүйтнийг харьцуулах</p> <p>Сурах бичиг. 48-52-р хуудас</p>
<p>1.5б. Байгалийн юмс үзэгдэл нар мандах, жаргахаас хамаарч өөрчлөгддөгийн учрыг жишээгээр тайлбарлах</p>	<p>- Нарны мандах ба жаргах зүгийг ялган тодорхойлно.</p> <p>- Нар мандахад дулаан болж, шөнө нь өдрөөсөө сэрүүн болдгийг нар мандах, хөөрөх, жаргахтай холбон тайлбарлах дасгал ажиллана.</p> <p>- Нартай үед ургамал ямар байдаг, наргүй үед яаж өөрчлөгддөгийг бичлэгээс харж тайлбарлана.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <p>- Нарны мандах ба жаргах зүгийг ялган тодорхойлоход дөрвөн зүгийн зургийг ашиглана.</p> <p>- Нар мандах (зүүн) ба жаргах (баруун) зүгийг өмнө үзсэн агуулгатай уялдуулах, их сайн мэдэх уул, хад (хөдөөгийн хүүхдийн хувьд), юмуу өндөр барилга (хотын хүүхдийн хувьд) зэргээр баримжаалж болно.</p> <p>- Өдөр нартай үед дулаан болдог бас гэрэлтэй байдаг тул амьтан ургамалд ямар өөрчлөлт гардаг, шөнө харанхуй, хүйтэн байдаг учраас амьтан, ургамалд гарах өөрчлөлтийг хүүхдүүд ажиглаж эргэцүүлэн бодох, учир шалтгааныг сонирхож, өөрийнхөө ойлгосноор ярих зэрэг сонирхон судлах арга барилд суралцуулах төрөл бүрийн хэрэглэгдэхүүн, видео бичлэг зэргийг бэлтгэнэ.</p>	<p>- Өдөр, шөнийн зураг</p> <p>- Нартай үеийн зураг</p> <p>- Тэнгэрт сар, од харагдаж буй зураг</p> <p>- Термометр</p> <p>- Халуун ба хүйтнийг харьцуулах</p> <p>Сурах бичиг. 48-52-р хуудас</p>
<p>1.5в. Хүний амьдрал, үйл ажиллагаа өдөр,</p>	<p>- Би өглөө, өдөр, орой юу хийдэг болохоо бусдад танилцуулна.</p>	<p>- Унтаж байгаа, өглөө нар</p>

<p>шөнийн урт богино болон улирлаас хамаарч өөрчлөгддөгийг тодорхойлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Манай гэрийнхэн өглөө, өдөр, орой юу хийдэг болохыг зургаар танилцуулна. - Хэн өглөө эрт босдог вэ? Хэн орой унтаж амардаг вэ? гэдгийг жагсаан бичнэ. - Хүний амьдрал, үйл ажиллагаа өдөр, шөнийн алинд нь илүү идэвхтэй байдгийг дүгнэн хэлэлцэнэ. - Улирлаас хамаарч хүмүүсийн ажил хөдөлмөр эрхлэлт өөрчлөгддөг болохыг ярилцана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Өдөр болоход нар гардаг, шөнө од, сар харагддагийг зургаар илэрхийлэх, үлгэр, оньсогоор бусдад таниулах зэргээр хичээлийн агуулгыг бусад хичээлтэй уялдуулж болно. Жишээ нь: шөнө болоход малаа хотлуулдаг (хөдөөгийн хүүхдийн хувьд), гэрлээ (лаа) асаадаг гэх мэтээр сурагчид өөрсдийн амьдралын жишээгээр ярилцах орчин хэрэглэгдэхүүнийг бэлтгэнэ.</i> 	<p>мандаж байгаа гэх мэт өдөр шөнийн ялгааг үзүүлсэн зураг, ном</p> <ul style="list-style-type: none"> - Улирлын ялгааг харуулсан зураг, бичлэг <p>Сурах бичиг. 53-56 нүүр</p>
--	--	---

II АНГИ

БҮЛЭГ 2.1. БИ

Энэ бүлэгт сурагчид “Миний хичээлийн хэрэглэл”, “Миний бие” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд ойр орчныхоо хүмүүс, байгаль, нийгэмтэй харилцах явцад өөрийгөө нээн таних; сонирхон судлах арга барил эзэмших; эрүүл аж төрөх энгийн дадал, хэвшилд суралцах агуулгыг судална. Үүнд:

- Ангид байрлах сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хийсэн материалын шинж чанарт үндэслэн ангилах, зөв хэрэглэх
- Биеийн бүтцийн хэсгүүдийг нэрлэх ба ялгаж таних, тэдгээрийн үүргийг тодорхойлох, гадны нөлөөллөөс хамгаалах, эрүүл ахуйн дэглэм баримтлах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Материалын шинж чанар, биеийн бүтцийн хэсгүүд

Миний хичээлийн хэрэглэл

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.1а. Ангид байгаа сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хийсэн материалаар нь төрөлжүүлэн бүлэглэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ангид байгаа сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг ямар материалаар хийсэн болохыг нэрлэнэ. - Сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг материалын шинж чанарт нь голлон анхаарч ангилна. (даавуугаар, арьс ширээр, цаасаар, хуванцараар ба модоор хийсэн гэх мэт) - Хичээлийн хэрэглэгдэхүүнийг хийсэн материал ямар шинж чанартай болох талаар таамаглал дэвшүүлнэ. - Таамаглалаа батлах туршилт хийнэ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Самбар, - самбарын алчуур - Ширээ сандал, - Ном, дэвтэр, цаас - Уян хатан хуванцар, модон ба төмөр шугам - Үзэг, харандаа, - баллуур, хайч - Бусад хичээлийн хэрэглэл - Шилэн аяга

	<p>(хэврэг, хатуу, уян хатан, ус шингээдэг, соронзон шинж чанартай гэх мэт)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Туршилтын үр дүнг бусдадаа тайлбарлан танилцуулна. - Ангид байгаа сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хэрхэн хэрэглэх талаар зөвлөмж бичнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сурагчид хичээлийн хэрэглэл гэсэн энэ сэдвийн агуулгаар дамжуулан материалын шинж чанарын тухай анхны төсөөлөл, ойлголттой болох тул сурагчдын өмнөх төсөөллийг тандах, туршилт хийх, зөвлөмж бичих, хэрэлцүүлэг хийх арга зүйг төлөвлөхөд анхаарна. <ul style="list-style-type: none"> ○ Таамаглал дэвшүүлэх: Төмөр шугам бол бат бөх, харин хуванцар шугам хэврэг, номны хавтас бол усыг удаан шингээнэ, харин дэвтрийн цаас усыг шингээнэ гэх мэт). ○ Туршилт хийх: Соронз гэх мэт энгийн багаж хэрэгсэл ашиглан шинж чанарыг нь тодорхойлж, юугаар хийсэн болохыг тайлбарлах гэх мэт). ○ Зөвлөмж бичих: Хичээлийн хэрэгсэлээ ариг гамтай хэрэглэх талаар найздаа зөвлөх ○ Хэлэлцүүлэг хийх: Ангид байгаа сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг хэн, яаж арчилж хамгаалах тухай ярилцаж болно. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дэвтрийн цаас, уугч цаас (сальфетка) - Шохойтой буюу кардон цаас (номны хавтас) <p>Сурах бичиг. 14-15-р хуудас</p>
--	--	---

Миний бие

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.16. Биеийн бүтцийн нүдэнд харагдах хэсгүүдийг нэрлэж, үүргийг тайлбарлах ялган таних</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Хүний биеийн толгой, их бие, дээд доод мөч (гар, хөл), тэдгээрийн нүдэнд харагдах хэсгийг зураг болон өөрийн бие дээр зааж нэрлэнэ. - Хүний биеийн бүтцийн хэсгүүдийг ижил үүрэг гүйцэтгэх байдлаар нь ангилна (хөдөлгөөний, тулгуурын, мэдрэх гэх мэт). - Хүний толгойн хэсэгт байгаа биеийн бүтцийн хэсгүүдийг нэрлэж, үүргийг тайлбарлах дасгал ажиллана (нүд, зовхи, сормуус, хөмсөг, ам, хамар, чих гэх мэт). - Биеийн тулгуурын буюу хөдөлгөөнд оролцдог бүтцийн хэсгүүдийг нэрлэж, үүргийг тайлбарлах дасгал ажиллана (нуруу, хөл, гар, хуруу, хумс) 	<ul style="list-style-type: none"> - Хүний биеийн бүтцийг харуулсан биет үзүүлэн - Зурагт үзүүлэн <p>Сурах бичиг. 6-10-р хуудас</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Хүний гар, хөл хөдөлгөөний гол үүргийг хэрхэн гүйцэтгэдгийг өдөр тутмын ажил хөдөлмөрийн жишээгээр тайлбарлана. (Үзэг барих жишээн дээр гарын сарвууны хөдөлгөөн, хурууны онцлогийг ярилцах) - Гар хөлийн хуруунуудын ялгаатай байдлыг ажиглуулах, ажил хийхэд зохилдсон байдгийг тайлбарлана. - Нуруу, хөл түшиг тулгуурын үүрэг гүйцэтгэдэг болохыг жишээгээр тайлбарлана. - Эрэгтэй, эмэгтэй хүүхдүүдийн их биеийн хэсэг (цээж, бүсэлхий, таазны тойрог) ижил болов уу гэх мэт сонирхолтой асуулт өрнүүлж, дадлага ажил хийнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бага насны хүүхдүүдэд хүний биеийн эрхтэн гэхээс илүүтэйгээр нүдэнд харагдах биеийн бүтцийн хэсгүүд нь биеийнхээ аль хэсэгт байрладаг, тэдгээр нь хүнд ямар хэрэгтэй зүйл болох тухай ярилцаж, сонирхон судлах боломжийг олгоно. - Энэ сэдвийг заахад зарим хүүхдийн хувьд эмзэг байж болзошгүй. Иймд тухайн сурагчийн сэтгэлд ямар нэг таагүй мэдрэмж төрүүлэхгүй байхыг анхаарах хэрэгтэй. - Багш хичээлд хүний биеийн бүтцийн зурагт үзүүлэн хэрэглэхээс гадна хүүхэлдэй тоглоомыг ашиглаж болно. - Хүүхэд бүрт анхааралтай хандаж ямар нэг гэмтлээс нүд, чих, гар, хөлөө хамгаалж байх талаар сургалтын явцад анхааруулж сануулга өгч байх нь зүйтэй. - Хичээлийн явцад сурагч бүрийн хичээлд оролцох идэвхийг урамшуулан дэмжиж, сурагчийн өөрийн үнэлгээний хуудсыг хэрэглэж болно. 	
--	---	--

<p>2.1в. Биеийн бүтцийн хэсгүүдийг хамгаалах аргуудыг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Хүний толгой, нуруу, гар хөл, нүд зэрэг биеийн хэсгүүдийг гадны нөлөөллөөс хэрхэн хамгаалах талаар таамаглал дэвшүүлж ярилцана. - Сурагчдын таамаглалын ялгаатай хэсгийг самбарт тэмдэглэж харилцан ярилцана. - Боломжтой нэг аргыг сонгон зөв буруу эсэхийг ярилцана. Жишээ нь: Найз нөхөдтэйгөө тоглох явцдаа унаж бэртэхээс болгоомжлохын тулд хурдаа тохируулах, ном унших, зурагт үзэхдээ холоос харах, сандалд суухдаа хэтэрхий бөхийж, хазгай суухгүй байх зэрэг жишээг сонгон хэлэлцүүлэг өрнүүлнэ. - Бичих, цаас базах, цаас хайчлах үзгээ зөв барих зэрэг үйлийг хийхэд аль хуруунууд илүү үүрэг гүйцэтгэж, хэрхэн оролцож байгааг ажиглана. - Хүний гар, хөл хөдөлгөөнд гол үүргийг гүйцэтгэдэг тул эвгүй хөдөлгөөн хийж, яс хугарч гэмтэхээс урьдчилан сэргийлэх талаар ярилцана. - Нурууны ясны хөгжилд өөрчлөлт орох шалтгааныг тайлбарлаж, урьдчилан сэргийлэх аргад суралцах дасгал, даалгавар гүйцэтгэнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Нуруу, хөл нь түшиг тулгуурын үүрэг гүйцэтгэдэг тул зохистой хөдөлгөөн хийх, зөв суух зэрэг дадал хэвшил болгох зүйлийг анхааруулна.</i> - <i>Мөн бэртэж гэмтэхээс өөрийгөө хамгаалах энгийн аргуудыг эзэмшүүлэхэд анхаарна.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Биет үзүүлэн - Ажил хөдөлмөр хийж байгааг харуулсан зурагт үзүүлэн - Зөв суух, буруу сууснаас болж хүний нуруунд гарсан өөрчлөлтийг харуулсан зурагт үзүүлэн <p>Сурах бичиг. 6-10-р хуудас</p>
---	---	--

БҮЛЭГ 2.2. МИНИЙ ГЭР БҮЛ

Энэ бүлэгт сурагчид “Манай гэрийнхэн”, “Миний гэр орон” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд ойр орчныхоо хүмүүстэй харилцах; сонирхон судлах арга барил эзэмших; аюулгүй байдлыг эрхэмлэх дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэх агуулгыг судална. Үүнд:

- Аав, ээжийнхээ ах дүүсийг бусдад танилцуулах, өөрийн аюулгүй байдлыг эрхэмлэн, шаардлагатай утасны дугааруудыг тогтоож хэрэглээ болгох.
- Юмсыг ажиглаж, зүг чигийн баримжаатай болох, эргэн тойронд байгаа зүйлс амьдралд хэрхэн нөлөөлдөг болохыг тодорхойлж, аюулгүй байдлыг эрхэмлэх зэрэг болно

Бүлгийн нэр томьёо: Ахан дүүс, авга, нагац, тусгай дугаар, зүг чиг

Манай гэрийнхэн

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.2а. Аав, ээжийнхээ ах дүүс (авга, нагац гэх мэт)-ийг модны мөчир хэлбэрээр зураглаж, танилцуулах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аавынхаа ахан дүүсийг нэрлэж бичнэ.Тэдгээрийг авга гэж нэрлэдэг болохыг тайлбарлана. - Ээжийнхээ ахан дүүсийг нэрлэж бичнэ.Тэдгээрийг нагац гэж нэрлэдэг болохыг тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Гэрийнхнийхээ фото зургийг ашиглах гэх мэт сонирхолтой арга зүйг сонгоорой. Гэхдээ багш ангийн сурагчдын гэр бүлийн талаар хичээл орохоос өмнө сайн судалсан байх хэрэгтэй. Учир нь зарим сурагчдын хувьд энэ арга зүй тохиромжтой биш байж ч болох талтай.</i> - <i>Энэ насны сурагчдад аав, ээж болон гэрийнхний тусламжтайгаар төрөл садны хүмүүсээ (авга, нагац гэх мэт) нэрлэж, модны мөчир хэлбэрээр зураглан бусдад танилцуулах арга зүйг сонгох нь тохиромжтой арга зүй байж болно. Анги ахих тусам дүрс ашиглан угийн бичгийг зураглан хөтлөх аргыг гүнзгийрүүлэн судлах болно.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Зураглан тэмдэглэх хуудас - Гэрийнхний фото зураг - Аав, ээжийнхээ ах дүүсийн нэрсийг асууж тэмдэглэл хөтөлсөн дэвтэр <p>Сурах бичиг. 21-22-р хуудас</p>
<p>2.2б. Нэн шаардлагатай утасны дугаарууд (101.102.103.109)-ыг хэрэглэхийн учрыг тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Эмнэлгийн тусламж, цагдаа, гал, онцгой байдлын тусламжийн машин дуут дохио хэрэглэдгийн учрыг тайлбарлах дасгал ажиллана. - Нэн шаардлагатай утасны дугаарын таних, тэмдэг, тэмдэглэгээг ялган таних дасгал ажиллана. - Шаардлагатай утасны дугаарыг мэдсэнээр гэрийнхэндээ хэрхэн тусалж болох талаар ярилцаж, тайлбар хийнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <p><i>Тусламжийн машины дуут дохио, таних тэмдэг, утасны дугаар бүхий хэрэглэгдэхүүнийг бэлтгэж, гэр, анги танхимд байрлуулж болно. (Эмнэлгийн тусламж, цагдаа, галын тусламжийн машин, дуут дохио, тэмдэг, утасны дугаар)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Түргэн тусламж, гал команд, цагдаагийн гэх мэт байгууллагуудын онцлогийг харуулсан зурагт хуудас - Сурталчилгааны материал байж болно <p>Сурах бичиг. 23-р хуудас</p>

Миний гэр орон

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.2в. Гэр, байрнаасаа сургууль хүрэх замыг заах, үндсэн ба завсрын зүг чигийг</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Өмнөх ангид үзсэн агуулгыг бататган үндсэн 4 зүгийг тодорхойлох тоглоом тоглох ба дасгал ажиллана. - Сургууль хаана байдгийг тодорхойлохдоо 	<ul style="list-style-type: none"> - Зүг чигийг тодорхойлох тоглоом - Зүг чигийн

<p>тодорхойлох</p>	<p>үндсэн ба завсрын зүг чигийг дөрвөн зүгийн зураглал ашиглан баримжаална.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гэрээс сургууль хүрэх замын зураг зурж, хүрэх замыг заах, хаана юу байгааг нэрлэж аюулгүй байдлыг эрхэмлэх дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багш хичээлдээ дөрвөн зүгийн зураглал болон луужин ашиглаж болно.</i> - <i>Сурагчид үндсэн 4 зүгийг мэдэхээс гадна завсрын зүгийг ялган таньж сурах дасгал, даалгавар, тоглоом, дүрд тоглох зэрэг олон арга зүйг хэрэглэн хичээлийг зохион байгуулж болно.</i> 	<p>зураглал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зурагт үзүүлэн - Хатгагч зүү <p>Сурах бичиг. 24-25-р хуудас</p>
<p>2.2г. Гэр, байрны орчин тойронд байгаа зүйлс нь амьдралд хэрхэн нөлөөлдгийг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Гэр, байрны орчин тойронд байгаа эд зүйлс болон өдөр тутам хэрэглэдэг үйлчилгээг ажиглана (Үүнийг ажиглаж ирэх талаар багш урьдчилан гэрийн даалгаварт өгсөн байна). - Гудамжны гэрэлтүүлэг, чийдэн асдаг эсэх, чийдэн асахад юу хэрэгтэй байж болох зэргийг жишээ болгон хичээл зааж болно. - Үүний тулд чийдэн асаах туршилтын хичээлийг төлөвлөж хэрэгжүүлнэ. <ul style="list-style-type: none"> o Чийдэн хэрхэн асдаг талаар таамаглал дэвшүүлэх o Чийдэн асаахад юу хэрэгтэй талаар ярилцах o Гар чийдэн болон зай ашиглан гэрэл асааж, хэрхэн юунд ашиглаж болох талаар хэлэлцэх - Гэрэлтүүлэг, чийдэн асах нь аюулгүй байдлыг хангахад чухал нөлөөтэй болохыг дүгнэж тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Чи харанхуйд гутлаа үдэх хэрэгтэй болсон чамд юу хэрэгтэй вэ? гэх мэтээр хичээлээ сэдэлжүүлэн сурагчдын сонирхлыг төрүүлээрэй.</i> - <i>Хичээлд батарей болон зайгаар ажилладаг зүйлсийг ашиглана. Шинэ жилийн гацуур чимэглэдэг чийдэн, дуут ил захидлын гэрлийг ашиглаж болно. Ханын залуур ашиглахаас татгалзаарай.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Зай, түүний суурь - Дамжуулагч утас - Жижиг чийдэн, чийдэнгийн суурь <p>Сурах бичиг. 40-41-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 2.3. МАНАЙ СУРГУУЛЬ

Энэ бүлэгт сурагчид “Сургуулийн гадаад орчин”, “Сургуулийн дотоод орчин” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Сургуулийн эргэн тойрон дахь зам, барилга, тоглоомын талбай, ногоон байгууламжийг ажиглан эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх зүйлийг тодорхойлох
- Анги танхимд ургах тасалгааны ургамлын ургах орчны онцлогийг ажиглаж, төрлөөр нь ангилах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Дуу чимээ, дүрэм, журам, эрүүл мэнд, тасалгааны ургамал

Сургуулийн гадаад орчин

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.3а. Сургуулийн гадаад орчны дуу чимээний талаар жишээ гаргаж, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөг хэлэлцэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сургуулийн гадаа гарч хаана ямар барилга, байгууламж, зам тээвэр, харилцаа холбоо, зүлэг ногоо байгааг ажиглана. - Сургууль орчмын зураглал дээр дуу чимээ ихтэй гурван газрыг дүрсээр тэмдэглэнэ. - Ямар учраас ийм тэмдэглэгээ хийснээ бусдадаа тайлбарлана. - Дуу чимээ эрүүл мэндэд эерэг болон сөрөг нөлөө үзүүлж болох талаар ярилцана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Сургууль орчмын зураглалыг багш энэ насны сурагчдад ойлгомжтой байдлаар урьдчилан бэлтгэсэн байна.</i> - <i>Зураг дээр сургуулийн орчинд гарах дуу чимээ ихтэй газрыг тэмдэглэх өнгийн үзэг болон дүрс бүхий наадаг цаасыг бэлтгэнэ.</i> - <i>Хэлэлцүүлэг хийх нь орчин тойрноо ажиглан үнэлэлт дүгнэлт өгөх, эрүүл мэнд, аюулгүй байдалдаа анхаарахад тустай байх болно.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Сургууль орчмын план зураг - Тэмдэг, тэмдэглэгээ бүхий хуудас - Өнгийн харандаа - “Аюултай”, “аюулгүй” гэдгийг тэмдэглэх тэмдэглэгээ буюу наадаг цаас <p>Сурах бичиг. 26-28-р хуудас</p>

Сургуулийн дотоод орчин

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.3б. Ангид ургадаг ургамал олон төрөл болохын тодорхойлж, ангилах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сонгож авсан 4 өөр зүйлийн тасалгааны ургамлыг ажиглан, харагдах байдлаар нь ангилах (навчаараа гоёдог, цэцгээрээ гоёдог, унжиж ургадаг, шүүслэг ургамал гэх мэт) - Гэрэл ба ус чийгт дуртай ургамлыг дүрс, тэмдэглэгээ ашиглан ялгана. - Ургамлын онцлог шинжийг мэдэж арчлах энгийн аргыг тайлбарлана. - Тасалгааны ургамлын ач тусыг тодорхойлж, ангид ургаж байгаа ургамлыг арчлах ажлын хуваарь гаргаж мөрдөнө. - Гэр, сургуулиасаа удаан явах эсвэл амраад явах үедээ ангид байгаа ургамлаа яаж хамгаалах тухайгаа ярилцана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Олон төрлийн тасалгааны ургамал - Тасалгааны ургамал арчлах энгийн багаж хэрэгслэлүүд - Дүрс тэмдэглэгээ бүхий карт - Видео хичээл (Тасалгааны ургамлын арчилгаа, зөвлөгөө)

	<p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Багш ангид ургаж байгаа тасалгааны ургамлыг гадаад шинж, орчны ялгаатай нөхцөлд ургах байдлаар нь ангилах дасгал ажиллуулна. Тухайлбал: Ургамлыг ургах байдлаар нь: <ul style="list-style-type: none"> ○ гоёмсог цэцэглэдэг (хайтан, сарнай, ялдам цэцэг, цэгцүүхэй, шимтэглээ, алаг цэцэг) ○ гоёмсог навчтай (удам бор, эрээн халгай, муутуу цэцэг, мөнхрөө, хэрээн нүд) ○ унжиж ургадаг буюу ороонго (багцхан, ороогуулгана) ○ шүүслэг навчтай (зузаалай, зуун наст, кактус) ургамал гэх мэт ангилна. - Орчны ялгаатай нөхцөлд ургах байдлаар нь: <ul style="list-style-type: none"> ○ гэрэлд дуртай (*) ○ гэрэлсэг (**) ○ сүүдэрт дуртай (○) ○ сүүдэрт тэсвэртэй (●) гэж ялган ангилуулж хаана байрлуулах (гэрэлд дуртай ургамлыг урд талын цонхон дээр байрлуулах, гэрэлсэг ургамлыг нарны хурц тусгалаас хамгаалах гэх мэт), яаж арчлах (зузаан шүүслэг навчтай ургамлын услах хугацааг уртасгах гэх мэт) аргад сургахыг чухалчлаарай. 	<p>https://www.youtube.com/watch</p> <p>Сурах бичиг. 52-58 -р хуудас</p>
--	---	--

БҮЛЭГ 2. 4. МИНИЙ НУТАГ

Энэ бүлэгт сурагчид “Орон нутаг ба хүмүүс”, “Орон нутаг ба байгаль” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Орон нутгийн хүмүүсийн ажил хөдөлмөрийн онцлогтой танилцах, хүмүүсийн хөдөлмөрийг бахархан хүндэтгэх, хувь нэмэр оруулах
- Орон нутгийн ургамал, амьтныг ажиглах, орчны ялгаатай байдалд ургамал, амьтан дасан зохицдог болохыг тайлбарлах
- Амьдарч байгаа орон нутгийнхаа байгаль, түүх, соёлын онцлогоос мэдэж түүгээр бахархах сэтгэлгээтэй болох зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Ажил хөдөлмөр эрхлэлт, бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээ, амьдрах орчин, түүхийн дурсгалт газар

Орон нутаг ба хүмүүс

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
2.4а. Орон нутгийн хүмүүсийн ажил	- Орон нутгийн хүмүүсийн юу хийж, хэрхэн аж төрдгийг (ажил хөдөлмөр, эрхэлдэг аж	- Танилцах аялал хийх удирдамж,

<p>хөдөлмөрийн жишээгээр тайлбарлах</p>	<p>ахуй, тэмдэглэлт үйл явдал г.м)-ийг мэдэж танилцах, аялал хийж болно</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мэдсэн зүйлээ тэмдэглэж, нутгийн хүмүүсийн эрхэлдэг аж ахуй, ажил мэргэжлийн онцлогийн талаар мэдээлэл цуглуулна. - Үзвэр, үйлчилгээ, хөдөө аж ахуй, газар тариалан, үйлдвэр, уул уурхай гэх мэт чиглэлээр хүмүүс юу хийж байгаа талаар үзэсгэлэн гаргаж, танилцуулна. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Аялалд явахдаа хэн аялалыг удирдаж байгаа, хэнтэй хамт явсан, хаашаа явсан, хэдэн цагт хөдөлсөн, хэзээ ирэх, хэнтэй ямар утсаар холбоо барих зэргийг урьдчилан төлөвлөх ба сургуулийн удирдлагад тэмдэглүүлж, хүүхдийн аюулгүй байдалд анхаараарай.</i> - <i>Мөн эцэг эх, зарим ажил мэргэжлийн хүмүүсийг хичээлд “зочин багш”-аар урьж оролцуулж болно.</i> 	<p>маршрут</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аялалын тэмдэглэл хөтлөх хуудас - Аялалын тухай мэдээлэл цуглуулах, зургийн аппарат, гар утас, камер гэх мэт <p>Сурах бичиг. 72-75-р хуудас</p>
<p>2.4б. Нутгийнхаа томоохон уул, ус, байгалийн болон түүхийн дурсгалт газрыг нэрлэх, танилцуулах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Нутгийнхаа томоохон уул, усны зураг цуглуулж, нэрлэнэ. - Нутгийнхаа бахархах зүйл, домог түүхийг уншиж танилцана. Ахмад хүмүүсийг урьж домог хууч, түүхийг яриулж болно. - Өөрийн амьдарч буй нутгийнхаа тухай дуу, шүлгийг сурч, түүгээр бахархах бусдад зааж дэлгэрүүлэх үйл ажиллагааг төлөвлөж хэрэгжүүлнэ. - Цуглуулсан мэдээллийг ашиглан бяцхан ном хийж болно. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Үйл ажиллагааг төлөвлөхийн өмнө сурагчдын өмнөх төсөөллийг тандана.</i> <div data-bbox="539 1503 1118 1854" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p><i>Нутгийнхаа томоохон уул, усны нэрийг бичээрэй.</i></p> <p>.....</p> <p><i>Манай нутгийн уул усны тухай ямар домог түүх, дуу шүлэг байдаг вэ? нэрлэн бичээрэй.</i></p> <p>.....</p> <p><i>Нутаг орныхоо талаар юу мэддэг чамд ямар сэтгэл төрсөн тухайгаа бичээрэй.</i></p> <p>.....</p> <p><i>Нутаг орныхоо тухай өөр юу мэдмээр байгаагаа бичээрэй.</i></p> <p>.....</p> </div> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Хүүхэд өөрийн үзэл бодлыг чөлөөтэй илэрхийлэх, чин сэтгэлээсээ хүндэтгэсэн, хайрласан, бахархсан сэтгэлийг төрүүлэхүйц үйл ажиллагаануудыг төлөвлөн бэлтгэнэ. Үүний тулд:</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Тухайн орон нутгийн томоохон уул ус гол мөрөн, дурсгалт газруудын тухай зураг, бичлэгүүд - Домог түүхийн тухай бичвэр үзүүлэн - Уул ус, байгаль дэлхий, ургамал, амьтантай хүмүүс хэрхэн харьцаж буй зургууд <p>Сурах бичиг. 69-71-р хуудас</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Нутгийн томоохон уул усны нэршил, домог түүхт зураг, бичлэгүүдийг бэлтгэнэ. ○ Нутгийнхаа тухай, дуу шүлэг, домог түүх, хэрхэн үүссэн талаарх мэдээлэл цуглуулна. 	
--	---	--

Орон нутаг ба байгаль

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.4в. Ургамал, амьтны амьдрах орчны ялгаатай байдлыг ажиглаж, амьдрах орчиндоо дасан зохилддог болохыг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ургамал, амьтны амьдрах орчныг ажиглаж, ургамал, амьтан амьдрах орчиндоо хэрхэн дасан зохилдсон болохыг жишээгээр тайлбарлана. - Гэрэлтэй, харанхуй, өдөр шөнө нь ургамал, амьтанд хэрхэн нөлөөлдөгийг зарим, амьтан ургамлаас ажиглаж, хүснэгтэд тэмдэглэнэ. - Жилийн 4 улиралд болон байгалийн янз бүрийн орчинд амьд бие хэрхэн дасан зохилдож амьдардаг болохыг жишээгээр тайлбарлана. Жишээ нь: туулай өвөл цагаан, зун бор болдог, тэмээ говьд амьдардаг зэргийн учрыг тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Орчны ялгаатай байдал ургамал, амьтанд хэрхэн нөлөөлдөгийг мэдэхийн тулд баримт нотолгоо цуглуулж, ажиглах, турших, удирдамж зааврыг мөрдөх, ажлын үе шатыг тэмдэглэх үйлд шатлан сургахад анхаараарай. Тухайлбал: Өмнөх бүлэгт сурагчид тасалгааны ургамлын тухай үзсэн байгаа тул өдөр, шөнө, улирал, амьдрах орчны ялгаатай байдал ургамалд хэрхэн нөлөөлж байгааг ажиглуулах, шаардлагатай тохиолдолд амьтны биед гарсан өөрчлөлт, зохилдолгоог харуулсан бичлэг үзүүлж болно. Жишээ нь амьтад хэзээ ичээнд ордог, Яагаад? Шувууд хэзээ нүүдэллэж ирдэг, Яагаад? Муур харанхуйд юмыг сайн хардаг, Яагаад? Тэмээ говьд амьдрахад зохилдсон байдаг, Яагаад? гэх мэт 	<ul style="list-style-type: none"> - Ургамал, амьтны дасан зохилдолгоог харуулсан зурагт үзүүлэн <p>Сурах бичиг. 59-64-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 2.5. МАНАЙ ДЭЛХИЙ

Энэ бүлэгт сурагчид “Эх орон, эх дэлхий” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Гэрэл ба харанхуй, гэрэл ба сүүдэр, гэрэл ба халуун хүйтний холбоо хамаарлыг ялган таних, байгаль болон нийгмийн юмс үзэгдэл улирлаас хамааралтай өөрчлөгддөгийг тайлбарлах
- Цаг агаарын байдал хүмүүсийн амьдралд хэрхэн нөлөөлдгийг ойлгож, амьдрах арга ухаанд суралцах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Термометр, гэрэл үүсгэгч, сүүдэр, жилийн дөрвөн улирал, сар, байгаль, нийгмийн юмс үзэгдэл, цаг агаарын мэдээ

Эх орон, эх дэлхий

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>2.5а. Гэрэлтэй ба сүүдэртэй газрын халуун, хүйтний ялгааг термометр ашиглан тодорхойлох</p>	<p>-Эргэнд тойронд байгаа гэрэл гаргадаг биеүдийг нэрлэнэ.</p> <p>-Харанхуй ба гэрэлтэй, халуун ба хүйтэн байх нь гэрэл үүсгэгчтэй холбоотой эсэх талаар таамаглал дэвшүүлж ярилцана.</p> <p>-Сүүдэр үүсэх нь гэрэл үүсгэгчтэй холбоотой болохыг туршилт хийж нотолно.</p> <p>-Гэрэл үүсгэгч ба биетийн байрлалыг өөрчилж сүүдрийн хэмжээ өөрчлөгддөгийг ажиглаж тайлбарлана.</p> <p>-Цонхон дээр хар ба цагаан өнгийн ижил хэмжээтэй хоёр цаас наагаад 15–20 минутын дараа гараа тавьж үзээд юу мэдэрснээ бусдадаа тайлбарлана.</p> <p>-Мөн хар ба цагаан өнгийн дугтуй хийж, цонх ба нартай газар байрлуулна. Дугтуйн доторх термометрийн заалтыг 15 минутын дараа тэмдэглэн үр дүнг харьцуулан дүгнэлт гаргаж ярилцана.</p> <p>-Гэрэл ба халуун, хүйтний холбоо хамаарлын талаар юу гэж таамаглаж байсан, туршилтаар ямар үр дүн гарч байгааг дүгнэн ярилцана.</p> <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <p>- <i>Гэрэл гаргадаг ба гэрэл гаргадаггүй биеүдийг ангилуулаад, гэрэл гаргадаг биеүдийг гэрэл үүсэгч гэж нэрлэдгийг таниулна.</i></p> <p>- <i>Проектор, дэлгэц ашиглан сүүдэр үүсгэж тоглох, сүүдэр үүсэх нь гэрэл үүсгэгчтэй холбоотой, гэрэл үүсгэгч болон биеийн байрлалаас сүүдрийн хэмжээ өөрчлөгддөг болохыг таниулах туршилтын хэрэглэгдэхүүнийг бэлтгэнэ.</i></p> <p>- <i>Сурагчдын сонирхолыг татахын тулд хайрцаг дотор тод өнгийн зурагтай цааснууд нааж жижиг нүхээр ажиглуулах, дараа нь хажуу талаас нь гэрэл тусгаад дахин харуулах дадлага ажил хийлгэж, харанхуй болох нь гэрэл үүсгэгчтэй холбоотой болохыг тайлбарлана (гар</i></p>	<p>- Гар чийдэн, лаа гэх мэт гэрэл үүсгэгч</p> <p>- Проектор</p> <p>- Термометр</p> <p>- Хар, цагаан өнгийн дугтуй</p> <p>Сурах бичиг. 30-37-р нүүр</p>

	<p><i>чийдэн ашиглаж болно).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Нарнаас гэрэл ба дулаан ирж байгааг хялбар туршилтаар илрүүлэх сургалтын орчин ба хэрэглэгдэхүүнийг бэлтгэнэ (хар ба цагаан өнгийн дугтуй, термометр гэх мэт).</i> - <i>Термометрээр хэмжилт хийх, заалтыг зөв унших, аюулгүй ажиллах, үр дүнг тэмдэглэх хүснэгтийг бэлтгэсэн байна.</i> 	
<p>2.5б. Жилийн 4 улирал тус бүрд хамаарах саруудыг нэрлэж, улирлын ялгааг харьцуулан тодорхойлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Гарын сарвууны үеүүдийн тусламжтайгаар жилийн 4 улиралд хамаарагдах саруудыг нэрлүүлэх дасгал ажиллана. Тэгш, сондгой хоногтой саруудыг хүснэгтэд тэмдэглэнэ. - Саруудыг 4 улиралд хувааж, ангилна. - Өвөл, хавар, зун, намрын улиралд ямар сарууд хамрагдаж байгааг нүдлэх дасгал ажиллана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Жилийн 4 улирлын зураг <p>Сурах бичиг. 44-45-р хуудас</p>
<p>2.5в. Байгалийн юмс үзэгдэл улирлын ялгаанаас хамаарч өөрчлөгддөгийг жишээгээр нотлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Байгалийн юмс, үзэгдэл улирлаас хамаарч өөрчлөгддөгийг видео бичлэг, богино хэмжээний кино үзэж тодорхойлох дасгал ажиллана. Жишээ нь: Намар өвс ургамал шарладаг, хавар ногоорч эхэлдэг гэх мэт - Байгалийн үзэгдлийг ажиглаж, тодорхойлох дасгал ажиллана. Жишээ нь: Голын мөс хайлж байгаа зургийг харж хавар гэдгийг ялгах гэх мэт - Тухайн улиралд гарч буй өөрчлөлтүүдийг жишээгээр нотолж харуулна. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Байгалийн үзэгдэл улирлаас хамаарч өөрчлөгддөг талаар сурагчдын өмнөх төлөөлөл байгаа эсэхийг анхаарч, нэмэлт агуулгаар хөгжүүлэх дасгал бэлтгээрэй.</i> - <i>Гол нуур хэдийд яагаад хөлддөг, цонх яагаад цантдаг, хайлж байгаа цас, мөс, шарлан унаж байгаа навч зэргийг ажиглуулна. Хотын хүүхдийн хувьд цонх цантах, зам талбайд мөсөн бүрхэвч үүсэх, усан оргилуур хэдийд ажилладаг, хүүхдийн паркад аль улиралд очдог гэх зэргээр жишээ татахад тохиромжтой бол хөдөөний хүүхдийн хувьд гол, нуур хөлдөх, гэсэх, цас орох зэргээр жишээ авч болно.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Жилийн дөрвөн улиралд явагдах байгалийн үзэгдлийн зураг - Ажиглалтын дэвтэр <p>Сурах бичиг. 46-47-р хуудас</p>
<p>2.5г. Хүмүүсийн ажил хөдөлмөр эрхлэлт улирлаас хамаарч өөрчлөгддөгийг тодорхойлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Хавар, зун, намар, өвөл хүмүүс ямар ажил хөдөлмөр эрхэлдэг болохыг зурагт үзүүлэн ашиглаж тайлбарлана. <p>Хөдөлмөр эрхлэлтийн ялгаатай байдлыг улирал ба сараар тодорхойлох дасгал ажиллана. Жишээ нь: Зуны улирал эхлэхэд сурагчид амарна. Хавар хүмүүс</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Газар хагалж, ногоо тарьж, ногоо хурааж, хадлан хадаж, мал төллөж байгаа гэх мэт улирлын ялгаатай ажил хөдөлмөрийн

	<p>мод ургамал тариалдаг. Намар сурагчдын хичээл эхэлдэг гэх мэт</p> <ul style="list-style-type: none"> - Өөрсдийн ахуй амьдрал улирлаас хэрхэн хамаардаг болохыг жишээгээр тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Улирал ба сараар хүний ажил хөдөлмөр өөрчлөгддөг болохыг таниулах жишээнүүдийг бэлтгэхдээ сурагчдын өмнөх төсөөллийг хөгжүүлэх агуулгыг сонгоорой. Үүнд: Ногоо хураах, газар хагалах, ногоо тарих, мал төллөх, хадлан хадах зэрэг ажил хөдөлмөрийг харуулсан зураг ашиглан ямар улиралд, хэддүгээр сард явагдах үйл явц болохыг тайлбарлана. 	<p>зураг</p> <p>Сурах бичиг. 46-47-р хуудас</p>
<p>2.5д. Цаг агаарын мэдээг сонсож, 7 хоногийн цаг агаарыг зураг, дүрс, тэмдэгтээр илэрхийлэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Цаг агаарын урьдчилсан мэдээг телевизээс үзэх ба радиогоор сонсоно. - Тэнгэрийн байдлыг шинждэг ардын уламжлалт аргуудын талаарх мэдээлэл цуглуулна. - Цаг агаарын байдлыг тэмдэглэсэн дүрсийг ялган таньж зурж тэмдэглэдэг болно. - Цаг агаарын байдалд тохируулж хувцсаа сонгон өмсөх дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Телевизийн цаг агаарын мэдээ болон интернэтээс (tsag-agaar.mn) цаг агаарын зураг авч ашиглаж болно. - Янз бүрийн цаг агаарын байдлыг үзүүлсэн (цаг, бороо орсон, салхи шуургатай болон тогтуун үеийн г.м) зураг цуглуулж бэлтгэнэ. - Хүүхдүүдийг цаг агаар, улирлын онцлогт тохируулан хувцсаа зөв сонгон өмсөх чадвартай болгохын тулд ажлын хуудас бэлтгэж ажиллуулах боломжтой. 	<p>Цаг агаарын байдлыг харуулсан (цаг, бороо орсон, салхи шуургатай болон тогтуун үеийн г.м) зурагт үзүүлэн</p> <p>Сурах бичиг. 38-39-р хуудас Сурах бичиг. 48-49-р хуудас</p>
<p>2.5е. Цаг агаарын байдал хүмүүсийн амьдралд хэрхэн нөлөөлдгийг жишээгээр батлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Тэнгэрийн байдлыг шинждэг энгийн аргуудын талаар ахмад хүмүүстэй уулзаж ярилцана. - Тухайн орон нутгийн цаг агаарын өөрчлөлтийг харуулсан зурагт үзүүлэн, бичлэг үзнэ - Өөрсдийн ахуй амьдрал, цаг агаараас хамаарч хэрхэн өөрчлөгдөж байгааг ажиглан шинжиж батлан тайлбарлана. - Их хүйтэн, халуун, салхи, шуурга, аянга цахилгаантай үед учирч болзошгүй аюулаас өөрийгөө хамгаалах, бэлтгэлтэй байх талаар ярилцана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Цаг агаарын байдал хүмүүсийн амьдралд нөлөөлж буй зурагт үзүүлэн бичлэг

	<ul style="list-style-type: none"> - Багш байгалийн аюултай үзэгдлийн үед гадагшаа гарахгүй байх, аянга цахилгаантай бороотой үед цахилгаанаар ажилладаг зүйлс, гар утсаа унтраах, шуургаатай үед цонхоо хаах зэргийг сурагчдад сануулаарай. - Цаг агаарын байдалд тохируулж хувцсаа сонгон өмсөх талаар хэлэлцэх гэх мэт цаг агаарын онцгой үзэгдэл болох үед урьдчилан сэргийлэх, авах арга хэмжээний талаар ойлгуулахад анхаарна. - Өвөл цаг агаарын тааламжгүй нөхцлөөс болж хайрагдах, осгох, хөлдөх зэргээр эрүүл мэндэд учирч болох эрсдлийн талаар ойлгуулахад үйл ажиллагаагаа чиглүүлж болно. 	
--	--	--

III АНГИ

БҮЛЭГ 3.1. БИ

Энэ бүлэгт сурагчид “Миний хичээлийн хэрэглэл”, “Миний бие” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд байгаль, нийгэмтэй харилцах явцад өөрийгөө нээн таних; сонирхон судлах арга барил эзэмших; эрүүл аж төрөх энгийн дадал, хэвшилд суралцах агуулгыг судална. Үүнд:

- Хичээлд хэрэглэж буй багаж хэрэгслийг үүрэг зориулалтаар нь ялган таньж, аюулгүйгээр сонгож хэрэглэх
- Амьд ба амьд бус биеийг ялган таних, амьд биеийн үндсэн хэрэгцээг мэдэрч, биеийн өсөлт, хөгжилд нөлөөлөх хүчин зүйлийг тодорхойлох
- Хүн ба амьтны мэдрэхүй, гадаад орчинд үзүүлэх хариу үйлдлийг туршилт, жишээгээр нотлох зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Багаж хэрэгсэл, аюулгүй сонголт, амьд биеийн үндсэн 5 шинж, биеийн өсөлт хөгжил, мэдрэхүй

Миний хичээлийн хэрэглэл

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.1а. Хичээлд хэрэглэж буй өгөгдсөн багаж, хэрэгслийг үүрэг зориулалтаар нь ялган таньж, аюулгүй байдлыг ханган зөв сонгож хэрэглэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Хичээлд хэрэглэдэг багаж хэрэгслийг үүрэг зориулалтаар нь зөв хэрэглэх туршилтыг төлөвлөж хэрэгжүүлнэ. Тухайлбал: ургамлын үр соёолуулж, өөрчлөлтийг хэмжих гэх мэт. - Шугам, цаг, өсгөгч шил, термомерт зэрэг хэмжигч багаж ашиглан хэмжилт хийнэ. - Хэмжилтийнхээ үр дүнг бусдадаа тайлбарлана. - Үр дүнг зураг, диаграмм болон хүснэгтээр илэрхийлнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Нэгдүгээр ангид хичээлийн хэрэглэлийг зөв сонгох, ариг гамтай хэрэглэх, зөв хадгалах чадварт суралцсан. Харин хоёрдугаар ангид хичээлийн хэрэглэл гэдэг бүлгээр дамжуулан бага ангийн сурагчдад</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Сурах бичигт байгаа туршилтын багажуудыг бэлтгэх - Ажлын хуудас бэлтгэх - Төлөвлөсөн туршилтын дагуу багаж хэрэгслүүдийг бэлтгэх <p>Сурах бичиг. 38-40-р хуудас</p>

	<p><i>материалын шинж чанарыг таниулж хичээлийн хэрэглэлээ зөв хэрэглэх чадварт сургахад анхаарч байсан бол энэ ангид хичээл сургалтад хэрэглэдэг энгийн багаж хэрэгслийг зөв хэрэглэх гэдгээр агуулга гүнзгийрч байгаа болно.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Энэ суралцахуйн зорилтыг эзэмшүүлэхэд үрийн ургах нөхцлийг таниулах явцдаа багаж хэрэгслийг зөв хэрэглэж сургах агуулгыг сонгосон болно. Туршилт хийж байгаа тул 1 цагийн хичээлээр бус тасралтгүй 7 хоногийн турш ажиглалт хийлгэж, үр дүнд хүрнэ гэдгийг анхаараарай.</i> - <i>Багш сурагчдын ажиглалтын үр дүнг тэмдэглэх ажлын хуудсыг бэлтгэсэн байна.</i> - <i>Шилэн аяганд чийгтэй хөвөн дэвсээд буудайн үрийг 2 см (сурагчдаар хэмжилт хийлгэнэ) зайтай тавьж гялгар уутаар таглан гэрэлтэй газар тавьж ургах явцыг өдөр бүр ажиглуулна. Шилэн аяганд термометр байрлуулж заалтыг өдөр бүр тогтмол нэг цагт харж тэмдэглүүлэх ба өрөөний халуунтай харьцуулж дүгнэлт гаргуулна.</i> - <i>Хөвөн байнга чийгтэй байхыг анхаараарай. Үр соёолсны дараа анхны навчны уртыг өдөр бүр цаасаар болон утсаар баримжаалуулан хэмжүүлнэ (дараа нь хэмжилтийн уртыг шугам ашиглан илэрхийлж болно).</i> - <i>Ургасан хоног ба навчны уртын хамаарлыг диаграммаар илэрхийлүүлж дүгнэлт гаргуулна.</i> - <i>Ургасны дараа навчны судлыг өсгөгч шилээр харж дэвтэртээ зурах даалгавар ажилуулна..</i> - <i>Сурагчид үр ургахад гэрэл, дулаан, чийг, агаар нөлөөлсөн болохыг дүгнэж ярилцана.</i> 	
--	--	--

Миний бие

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.бг. Амьд ба амьд бус биеийг ялган таньж, амьд биеийн үндсэн 5 шинжийг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Амьд бие (хүн, амьтан, ургамал), амьд бус бие (ширээ сандал, машин, тоглоом гэх мэт)-ийг амьд биеийн 5 үндсэн шинжээр харьцуулж, ялгааг бичиж тэмдэглэнэ. - Амьд, амьгүй биеийг ялган таньж, хүснэгт болон схемээр зураглал хийнэ. Ямар ялгаатай байгааг бусдад тайлбарлана. - Хүн, амьтан, ургамал нь хооллох, амьсгалах, хөдлөх, мэдрэх, өсөх, үржих зэрэг шинжээр ижил тул амьд бие гэдгийг нотлох дасгал ажиллана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Амьд ба амьд бус биесийг онцлог шинжийг харуулсан зурагт хуудас - Бичлэг <p>Сурах бичиг. 6-8-р хуудас</p>

	<p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Энэ насны хүүхдүүд хооллодог, амьсгалдаг, хөдөлдөг, өсдөг, үрждэг гэсэн шинжээр амьд биеийг амьд бус зүйлсээс ялган таньж байгаа эсэхийг ажиглан чиглүүлээрэй. - Амьд биеийг нян, эгэл биетэн, мөөг, ургамал, амьтан гэж 5 үндсэн аймагт ангилах боловч энэ насны хүүхдийн төсөөллийн хүрээнд хүн, амьтан, ургамал гэсэн байдлаар ангилуулж болно. 	
<p>З.в. Амьд биеийн үндсэн хэрэгцээг мэдэрч, биеийн өсөлт, хөгжилд нөлөөлөх хүчин зүйлийг хэлэлцэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Амьд биеийг хоол тэжээлээр нь ангилан бүлэглэх дасгал ажиллана. - Хүний өдөр тутам иддэг хоол хүнсийг зурагт хуудас ашиглан хүнсний ногоо, мах, цагаан идээ, амьтны гаралтай, ургамлын гаралтай, өсөлтийн, илчлэгтэй, амин дэмтэй, гэх мэтээр ангилна. - Хоол хүнийг боловсруулахад шүд ямар үүрэгтэй болох, амны хөндийн ариун цэврийг сахих талаар ярилцана. - Сургуулийн үдийн цай хоолны цэсэд ажиглалт хийж, сайжруулах санал гаргана. - Хоол хүнс нь өсөлт хөгжилтөд хэрхэн нөлөөлдөг болохыг жишээгээр тайлбарлана. - Амьд биеийн хөдөлгөөнийг харуулсан зургаас хөдөлгөөнийг тодорхойлж (сэлэх, мөлхөх, нисэх, үсрэх, гүйх, харайх гэх мэт), хөдөлгөөн хийхийн учрыг тайлбарлана (хоол хүнсээ эрж хайх, аюулаас зугтах, дайснаас биеэ хамгаалах гэх мэт). - Хүний хөдөлгөөн хэрэгцээ, зорилгоороо ялгаатай байдгийг хүмүүсийн хийж буй үйлээс харж тодорхойлно. - Хөдөлгөөн багатай буюу ихтэй байвал хүний биеийн жин ямар байх талаар ярилцана. - Эрүүл хоол хүнс хэрэглэх, идэвхтэй хөдөлгөөн хийхийн давуу талыг хэлэлцэнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Энэ насны сурагчдад амьд биеийн үндсэн хэрэгцээг хооллох, хөдлөх жишээгээр таниулах нь бие бялдын болон оюун ухааны хөгжилд нөлөөлөх байдалтай холбон тайлбарлахад дөхөм байх талтай. - Багш хүний хооллох, хөдлөх хэрэгцээнд үндэслэсэн олон янзын үйл ажиллагааг төлөвлөж хэрэгжүүлснээр бид өсөж том болдог, оюун ухаан хөгждөг гэдгийг ойлгуулж болно. Тухайлбал: <ul style="list-style-type: none"> ○ Биеийн өндөр, жинг хэмжих багажийг ашиглан өөрийн өндөр, жинг хэмжиж тэмдэглэх 	<ul style="list-style-type: none"> - Амьд бие тэдгээрийн хоол тэжээлийг харуулсан зурагт хуудас - Хооллох дэглэмийн зураг - Хүний болон амьд биеийн хөдөлгөөн харуулсан зураг - Бие бялдарыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн биеийн тамирын хөдөлгөөн - Хоол хүнс, хөдөлгөөний хамаарлыг илэрхийлсэн үзүүлэн - Өндрийн хэмжүүр, жин <p>Сурах бичиг. 9-17-р хуудас 22-25-р хуудас</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Тэмдэглэлээ ашиглан багана диаграммаар зурж биед гарч буй өөрчлөлтийг тодорхойлох ○ Бие өсөж , том болохын баяр, сэтгээдлээ бодит жишээгээр тайлбарлах <p>- Хүнсний бүтээгдэхүүнийг зөв сонгож хэрэглэх агуулгын хүрээнд хүнсний бүтээгдэхүүний шошго унших, эрүүл мэндэд тустай хоол хүнсийг ялган таних, өөрийн өглөөний цайны цэс зохиж мөрдөх, сургуулийнхаа үдийн цайны цэсэд ажиглалт хийж санал өгөх гэх мэт идэвхтэй, сонирхолтой үйл ажиллагааг төлөвлөж хэрэгжүүлж болно.</p> <p>- Багш сургуулийн эмчтэй хамтран жил бүр сурагчдын биеийн өндөр, жинг хэмжин эрүүл мэндийн дэвтэрт тэмдэглэн, эцэг эхэд мэдээлэл өгч, сурагчдын биеийн өсөлт хөгжилтөд хяналт тавина.</p>	
<p>3.1г. Хүн ба амьтны мэдрэхүй, гадаад, орчинд үзүүлэх хариу үйлдлийг туршилт, жишээгээр нотлох</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Хүн ба зарим амьтдын мэдрэхүйн эрхтэн, тэдгээрийн гадаад орчиндоо хариу үйлдэл үзүүлэх онулогийг хэлэлцэнэ. - Хүний мэдрэхүйн эрхтэн (харах, хүрэлцэх, амтлах, сонсох, үнэрлэх)-ий онцлог, орчинд үзүүлэх хариу үйлдлийг туршилт, тоглоомын аргаар илрүүлж тайлбарлана. - Зарим амьтдын аль нэг мэдрэхүй илүү хөгжсөн тухай жишээ баримт цуглуулж ярилцана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амьд биеийн мэдрэхүйн эрхтний ялгаатай байдал, мэдрэхүйн эрхтний онцлог, орчинд үзүүлэх хариу үйлдлийг туршилт, тоглоомын аргаар нотлох арга, аргачлалуудыг багшийн номонд тусгасан бөгөөд багш та баяжуулан заах боломжтой. 	<ul style="list-style-type: none"> - 100 граммын хэмжээтэй шилэн аяга - Электрон жин - Элсэн чихэр, лимон- нимбэг, давс, тараг, эм, ам зайлах цэвэр ус - Дусаагуур - Хөгжим, лаа, чүдэнз, хүж - Янз бүрийн хэлбэр хэмжээ бүхий бие - Өнгийн цаас <p>Сурах бичиг. 18-21-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 3.2. МИНИЙ ГЭР БҮЛ

Энэ бүлэгт сурагчид “Манай гэрийнхэн”, “Миний гэр орон” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд ойр орчныхоо хүмүүстэй харилцах; сонирхон судлах арга барил эзэмших; аюулгүй байдлыг эрхэмлэх дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэх агуулгыг судална. Үүнд:

- Аав, ээжийн ажлын газрыг мэдэх, угийн бичгийг зураглан дүрслэх, хүмүүсийн ажил, мэргэжлийн онцлогийг судлах
- Гэрээс сургууль хүрэх орчны аюулгүй байдлыг үнэлэх чадварт суралцах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: ураг төрөл, угийн бичиг, мэргэжил, ажлын газар, план зураг

Манай гэрийнхэн

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.2а. Аав, ээжийнхээ садан төрлийг жагсаан, ураг төрлийнхөө 3 үеийг зураглах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аав, ээжийнхээ төрөл садныг нэрлэж жагсаан бичнэ. - Угийн бичгийг хөтлөхөд хэрэглэдэг таних тэмдгүүд болон зураглал хийх аргачлалтай танилцаж, 3 үеийн зураглалыг хийнэ. - Өөрийн хийсэн бүтээлээ бусдад тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл: Өөрийн авга, нагацыг модны мөчир хэлбэрээр зурж танилцуулах аргыг хоёрдугаар ангид судалсан тул энэ удаа өмнөх агуулгыг бататган гүнзгийрүүлж, угийн бичгийн зураглал хийх тэмдэг, тэмдэглэгээг танилцуулж, аав ээж болон бусад хүмүүсийн тусламжтайгаар 3 үеийн зураглал хийх арга зүйг эзэмшүүлнэ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Угийн бичиг хөтлөх загвар тэмдэг тэмдэглэгээ - Ажлын хуудас <p>Сурах бичиг. 33-р хуудас</p>
<p>3.2б. Аав ээж болон гэрийнхнийхээ мэргэжил, ажлын газрыг ялган нэрлэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аав, ээж, гэрийнхнийхээ мэргэжил, ажлын газрыг бичиж танилцуулна. - Хүмүүсийн эзэмшсэн мэргэжил, ажил хөдөлмөрийн үнэ цэнийн талаар ярилцана. - Зарим ажил мэргэжлийн онцлогийг таниж мэдэх үүднээс санхүүгийн тооцоо хийх зэрэг дасгал ажил хийж болно <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аав ээжийн эзэмшсэн мэргэжил, ажлын газрыг тэмдэглэх ажлын хуудас бэлтгэнэ. - Зарим эцэг эхийг зочин багшаар хичээлд урьж оролцуулж болно. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ажил мэргэжлийн фото зураг - Албан байгууллагын танилцуулга, мэдээлэл, ил захидал гэх мэт. <p>Сурах бичиг. 34-р хуудас</p>

Миний гэр орон

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.2в. Гэр, болон ангийнхаа план зургийг таних тэмдэг ашиглан зураглах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ангийнхаа бодит зургийг түүний план зурагтай харьцуулж ярилцана. (Ярилцлагаас үндэслэн сурагчид план зургийн тухай ойлголттой болно) - Ангид байгаа эд юмсын байрлал, хэлбэр хэмжээг ажиглаад нэрлэж бичүүлнэ. Бичсэн зүйлүүдээс план зурагт дүрслэгдсэн ба дүрслэгдэж чадаагүй зүйлсийг ялгуулна. Ингэснээр план зурагт зарим эд зүйлсийг оруулахгүй байж болдог юм байна гэсэн ойлголтыг өгнө. - Хажууд сууж буй найзтайгаа хамтран ширээнийхээ план зургийг зурж, юуг, хэрхэн яаж дүрсэлснээ тайлбарлана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Гэр, ангийн план зураг - Харандаа, дэвтэр, шугам <p>Сурах бичиг. 35-36-р хуудас</p>

	<p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - План зурах цаасан дээр зүг чигийг тэмдэглэнэ. - План зурагт буулгахдаа дээрээс нь харсан байдлаар ямар дүрслэлийг сонгох вэ? гэдгийг тайлбарлана. - 4-5-р ангийн Хүн ба байгаль, Математикийн хичээлээр агуулгыг гүнзгийрүүлэн судлах тул энэ ангид биетийг дээрээс нь харсан байдлаар дүрслэх чадвар эзэмшүүлэхэд түлхүү анхаараарай. 	
<p>3.2г. Гэрээс сургууль хүрэх орчин тойрны зүйлсийг ажиглан, аюултай зүйлсийг тэмдэглэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Багшийн өгсөн план зурагт гэрээс хамгийн богино хугацаанд сургууль хүрэх замыг тэмдэглэнэ. - Тэр замд “аюултай зүйлс” байгааг ялгаж, өнгийн цаас наана. Яагаад “аюултай” гэж үзснээ тайлбарлана. - Хичнээн “аюултай” газар байгааг тооцож гаргана. - Аюулгүй явах боломжтой өөр замыг план зураг дээр сонгож тэмдэглэнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4-р ангийн математикийн хичээлээр план зураг маршруттай холбогдох асуудал шийдвэрлэх агуулга гүнгийрч судлах тул багш агуулгын залгамж холбоог нягт уялдуулах үүднээс план зураг зуруулах биш урьдчилан хялбар план зургийг бэлтгэсэн байна. - Сурагчид план зургийн тухай ойлголттой болсон тул гэрээс сургууль хүрэх план зурагт “аюултай” гэж үзсэн объектыг тэмдэглэнэ. Ангийн бүх сурагчид хичээн объектыг тэмдэглэсэн болохыг нэгтгэж, сурагчдын аюулгүй байдалд анхаарал хандуулаарай. - Богино хугацаанд, гэрээсээ сургууль хүрэх дөт замыг сонгох нь цаг хугацаа хэмнэх сайн талтай боловч хамгийн гол нь аюулгүй байх нөхцлийг харгалзах ёстойг тайлбарлана. 	<p>Гэрээс сургууль хүрэх план зураг</p> <p>Сурах бичиг. 3б-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 3.3. МАНАЙ СУРГУУЛЬ

Энэ бүлэгт сурагчид “Сургуулийн гадаад, дотоод орчин” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Замын хөдөлгөөний дүрмийг баримталж, болзошгүй аюулаас өөрийгөө сэргийлэх
- Ангид ургаж буй ургамлын өсөлт хөгжлийг ажиглан тэмдэглэх, туршилт хийх зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Замын хөдөлгөөний дүрэм, ургамлын өсөлт, хөгжил

Сургуулийн гадаад, дотоод орчин

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.3а. Сургуулийн гадаад орчны аюулгүй байдлыг үнэлж цэгнэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Замын хөдөлгөөний тэмдэг, тэмдэглэгээг ялган таних дасгал ажиллана. - “Ногоон гэрэл-цагаан шугам” дүрд тоглоно. - Сургуулийн гадаад орчны замын хөдөлгөөнийг ажиглан, сурагчид замын хөдөлгөөний дүрмийг хэрхэн баримталж байгаа болон хаана эрсдэл өндөр байгааг тогтооно. - Дүү нартаа болон найз нартаа зориулж замын хөдөлгөөнд соёлтой оролцох зөвлөмж бичнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Сургуулийн гадаа гарч сургууль орчмын замын хөдөлгөөнийг ажиглах боломж бүрдүүлээрэй. 5 минутад хэдэн машин өнгөрч байгааг тоолж, цагт, өдөрт хэдэн машин өнгөрч болох тооцоолол хийлгээрэй. Ажиглалтын үр дүнд үндэслэн замын хөдөлгөөний дүрэм, аюулгүй байдлыг эрхэмлэх ойлголтыг эзэмшүүлэхэд анхаарна.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Замын хөдөлгөөний тэмдэг, тэмдэглэгээ - Ажлын хуудас - Дүрд тоглох баг <p>Сурах бичиг. 42-45-р хуудас</p>
<p>3.3б. Ангид ургаж буй ургамлын өсөлт хөгжлийг ажиглаж, тэмдэглэл хөтлөх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ургамал хэрхэн өсөж хөгждөг талаар тамааглал дэвшүүлэн ярилцана. - Ангид ургаж буй тасалгааны ургамлаас сонгоно. - Хэн, хэзээ, хэрхэн ажиглаж хэмжихийг хамтран төлөвлөнө. Үүнд ургамлыг усалж арчлах үйл ажиллагаа ч хамаарна. - Сонгосон ургамлынхаа өсөлт хөгжилтийг ажиглах, илрүүлэх, санаа гаргана. Ургамлын ишний тоо, өндөр, навчны тоо, уртыг (хамгийн том болон, жижиг навчны урт) ажиглаж хэмжиж болно. Шинээр үрслүүлсэн эсвэл шинэ залуу навчны өсөлтийг ажиглах нь илүү хялбар байдгийг анхаарарай. - Сонгосон ургамлаа ажиглаж, хэмжилт хийх, үр дүнг ажлын хуудаст зурж тэмдэглэнэ. - Ажиглалт тэмдэглэлийн үр дүнг бусдадаа танилцуулна <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Хэмжилт хийхээр сонгосон иш, навчийг бусдаас ялгахын тулд утсаар сулхан уяж тэмдэг тавьж болно.</i> - <i>Гэрэл дутагдахад тасалгааны ургамлын иш уртсаж сунах, навчны тоо цөөрөх, ус</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Ургамлын үр - Хөрс - Ургамал суулгах сав, шилэн аяга - Шугам - Дэвтэр - Үзэг - Ажиглалтын хуудас <p>Сурах бичиг. 65-71-р хуудас</p>

	<p><i>чийг дутагдахад навч шарлах, хатаж унах зэрэг өөрчлөлт гардаг болохыг ажиглуулах, сорил туршилтыг сурагчдын нас сэтгэхүйн онцлогт тохируулан төлөвлөх хэрэгтэй</i></p>	
--	--	--

БҮЛЭГ 3.4. МИНИЙ НУТАГ

Энэ бүлэгт сурагчид “Орон нутаг ба хүмүүс”, “Орон нутаг ба байгаль” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Орон нутгийнхаа нийтийн эзэмшлийн газарт баримтлах дэгийг судлах ба хүмүүсийн аж амьдрал, уламжлалт зан үйл, ёс заншлаар бахархах
- Эргэн тойрноо ажиглах, орон нутагтаа ургадаг ургамлыг ургах байдлаар нь ангилах, ялган таних, зөв ашиглаж хамгаалах чадварт суралцах зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: нийтийн эзэмшлийн газар, модлог ургамал, сөөг ургамал, өвслөг ургамал, ойн амьтад, тал хээрийн амьтад, говь цөлийн амьтад, усны амьтад

Орон нутаг ба хүмүүс

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
<p>3.4а. Орон нутгийнхаа нийтийн эзэмшлийн газар, ашиглалтын талаар мэдээлэл цуглуулж, төрөлжүүлэн бүлэглэх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Орон нутгийнхаа цэцэрлэгт хүрээлэн, тоглоомын талбай, гудамж, малын бэлчээр, автобусны зогсоол, нийтийн бие засах газрыг нийтийн эзэмшлийн газар гэж нэрлэх болсны учрыг тайлбарлах дасгал ажил хийнэ. - Нийтийн эзэмшлийн газар гэсний учрыг ойлгож, хүмүүс түүнийг хэрхэн хайрлан хамгаалж буй талаар мэдээлэл цуглуулна. - Аялал хийж, өөрсдийн мэдэх цэцэрлэгт хүрээлэн, тоглоомын талбай, гудамж, малын бэлчээр, тариалангийн талбай, тэдгээрийн байршил, зориулалт, ашиглаж, хамгаалж ирсэн мэдээллийг төрөлжүүлэн тайлбарлана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багш хичээлдээ орон нутгийн нийтийн эзэмшлийн газруудын үйл ажиллагааг харуулсан бичлэг, зурагт үзүүлэнгүүдийг бэлтгэн ашиглаж болно.</i> - <i>Орон нутагт байгаа нийтийн эзэмшлийн газрууд, тэдгээрийн байрлал, ашиглах зориулалт хэрхэн яаж ашиглаж, хайрлан хамгаалж ирсэн цаг хугацааны талаарх ойлголтыг таниулахад аль болох өөрсдийн биеэр очиж үйл ажиллагаатай танилцах аялал экскурсыг зохион байгуулах нь илүү үр дүнтэй гэдгийг</i> 	<p>Нийтийн эзэмшил газруудын нэр байршлыг харуулсан зураг, тэдгээрийг хэрхэн ашигладаг талаарх үйл явдлыг харуулсан бичлэг, фото зураг, аялалын маршрут</p> <p>Сурах бичиг. 62-64-р хуудас</p>

	<i>багш тооцоолон эцэг эх, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд анхаараарай</i>	
3.4б. Нийтийн эзэмшлийн газруудад баримтлах дүрэм, журмыг жишээгээр тайлбарлах	<ul style="list-style-type: none"> - Нийтийн эзэмшил газарт ямар дүрэм, журам баримталдаг талаар ярилцаж, мэдээлэл цуглуулна. - Нийтийн эзэмшлийн газарт хандаж байгаа хүмүүсийн зөв буруу хандлагын талаар бодит жишээ болон зураг, бичлэг үзэж, зайлшгүй дагаж мөрдөх шаардлагатай дүрэм журмыг жагсаан бичнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Сургалтыг зохион байгуулахдаа дараах үе шатуудыг төлөвлөнө. Үүнд:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Сурагчид тухайн агуулгын талаар юуг мэддэг, хэрэгжүүлдэг болохыг тандах асуулт асууна.</i> ○ <i>Тухайн газруудаар аялал хийж танилцуулга хийж болно.</i> ○ <i>Зочин багшийг урьж ярилцлага хийнэ.</i> ○ <i>Дүрэм журмыг ойлгомжтой биелэгдэхүйц байдлаар боловсруулж, хэрхэн дагаж мөрдөх талаар шийдвэр гаргахад нөлөөлнө.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Нийтийн эзэмшил газруудын зураг - Тэнд баримтлах дүрэм журмыг харуулсан бичлэг, зурагт үзүүлэн <p>Сурах бичиг. 65-71-р хуудас</p>

Орон нутаг ба байгаль

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
3.4в. Орон нутагт ургадаг ургамлыг харагдах байдлаар нь ангилах, ялган таних	<ul style="list-style-type: none"> - Орон нутагт ургадаг ургамлыг харагдах байдлаар нь ангилна (мод, сөөг, өвслөг ургамал). - Шилмүүст ба навчит модыг харагдах байдал болон навчны онцлогоор нь ялган таних дасгал ажиллана. - Ногоон ургамлын ач тусыг мэдэж, мод, сөөг, өвслөг ургамлыг усалж арчилахад оролцож, хувь нэмрээ оруулна. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Багш сургалтыг танхимын ба танхимын бус хэлбэрээр зохион байгуулж болно.</i> - <i>Анги танхимд ургамлын навчны хатаадас ашиглан ялган таних дадлага ажил явуулж, танхимын бус цагаар байгалийн нөхцөлд ажиглалт хийлгэх</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Шилмүүст ба навчит модны зураг - Шилмүүст ба навчит модны навч - Мод ургамлыг услах энгийн багаж хэрэгсэл <p>Сурах бичиг. 72-74-р хуудас</p>

	<p><i>хэрэгтэй.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сурагчдад хамгийн ойр байгаа ургамал бол сургуулийн гадаа ургаж байгаа мод, сөөг байдаг тул тэдгээрийг ялган таниулах, услах, арчлах аргад сургахад анхаараарай. - Сурагчдыг хичээлээс гадуур үйл ажиллагаанд оролцуулах нь бусадтай хамтарч ажиллах, бие биеэ хүндлэх, ойлгох, туслах зэрэг хамтын үйл ажиллагаанд сургах сайн талтай. 	
<p>3.4г. Өөрийн мэддэг амьтдыг ойн, тал хээрийн, усны гэж ангилан бүлэглэж, амьдрах орчны ялгаатай байдлыг жишээгээр тайлбарлах</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Амьтдыг амьдрах орчны ялгаатай байдлаар нь ангилна (ойн, тал хээрийн, говь цөлийн, усны гэх мэт). - Янз бүрийн орчинд амьдардаг амьтдын ашиг шимийн талаар хэлэлцэнэ. - Амьтдыг хайрлах, хамгаалахад өөрийн оруулж чадах хувь нэмрээ тодорхойлж бичнэ. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Суралцахуйн зорилтыг хэрэгжүүлэхээс өмнө сурагчдын сонирхол (гэртээ амьтан тэжээдэг, амьтны тухай ном унших, кино үзэх дуртай, түүнийгээ бусдад ярих сонирхолтой гэх мэт)-ыг тандаж, янз бүрийн сонирхол бүхий сурагчдын холимог баг бүрдүүлэн, багаар ажиллуулах арга зүйг төлөвлөөрэй. - Сурагчдад амьд амьтныг хайрлах, ойр байж өсгөж үржүүлэх, үүр оромж барих, арчлах, амьтнаас өөрийгөө хамгаалах дадал хэвшил сургах арга зүйг төлөвлөж хэрэгжүүлэхэд анхаараарай. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ойд, усанд, говь цөлд, тал хээрт амьдардаг амьтдын зураг - Амьтдын ашиг шимийг харуулсан зураг <p>Сурах бичиг. 75-р хуудас</p>

БҮЛЭГ 3.5. МАНАЙ ДЭЛХИЙ

Энэ бүлэгт сурагчид “Эх орон, эх дэлхий” гэсэн дэд сэдвүүдийн хүрээнд юмс үзэгдлийг сонирхон судлах; хэм хэмжээ, дэглэм сахих; үнэт зүйлийг эрхэмлэх чадвар, дадлыг эзэмших агуулгыг судална. Үүнд:

- Глобус болон дэлхийн газрын зураг дээр Монгол орон болон түүнтэй хиллэдэг улс орнуудыг зааж нэрлэх
- Монгол орны газрын зурагт томоохон уул нуруу, гол мөрнийг ялган таних зэрэг болно.

Бүлгийн нэр томьёо: Глобус, газрын зураг, тив, улс, арьс өнгө

Эх орон, эх дэлхий

Суралцахуйн зорилт	Суралцахуйн үйл ажиллагаа	Хэрэглэгдэхүүн
3.5а. Глобус, газрын зургийг харьцуулан ялган таних	<ul style="list-style-type: none"> - Газрын зураг нь газар нутгийг хавтгай цаасан дээр дүрслэн буулгасныг, глобус нь дэлхийг багасган харуулсан загвар гэдгийг ялган таних дасгал ажиллана. - Монгол орныг глобус ба газрын зураг дээр зааж чаддаг болно. 	<ul style="list-style-type: none"> - Глобус - Монгол орны газрын зураг <p>Сурах бичиг. 48-49-р хуудас</p>
3.5б. Газрын зургаас тэмдэг, тэмдэглэгээ (хилийн зурвас, нийслэл)-г ялган таньж тайлбарлах	<ul style="list-style-type: none"> - Газрын зурагт хилийн зурвасыг ямар тэмдэглэгээгээр тэмдэглэсэн болохыг зурна. - Улс орнуудын нийслэлийг ямар тэмдгээр тэмдэглэсэн болохыг ялган таньж, зарим улсын нийслэлийг зааж нэрлэнэ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Глобус - Дэлхийн газрын зураг - Зурж тэмдэглэх өнгийн харандаа
3.5в. Глобус ба газрын зурагт далай ба хуурай газрыг өнгөөр ялган тэмдэглэдэг болохыг жишээлэн үзүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Ус (далай, нуур, гол мөрөн)-ыг цэнхэр өнгөөр, хуурай газар (нам дор газар, тал газар, өндөр уул)-ыг ногоон, шар, бор, улаан хүрэн гэх мэт өнгөөр ялган тэмдэглэдэг болохыг мэдэж глобус, газрын зурагт зааж тайлбарлах дасгал ажиллана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Глобус - Монголын газрын зураг - Дэлхийн газрын зураг <p>Сурах бичиг. 52-53-р хуудас</p>
3.5г. Глобус ба газрын зураг дээр дэлхийн тивүүд болон зарим улсуудыг зааж, нэрлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Дэлхийн тивүүд (Африк, Австрали, америк)-ийг ялгаж, нэрлэн газрын зураг ба глобус дээр заах дасгал ажиллана. - Газрын зурагт Монгол орноос баруун ба зүүн, хойд, өмнө зүгт орших улсуудыг олж нэрлэнэ. (Жишээ нь: Хятад улс өмнө зүгт, Орос улс хойд зүгт, Япон, Солонгос зүүн зүгт оршино гэх мэт) <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Зүг чигийн тухай өмнө эзэмшсэн чадварыг хөгжүүлэхийн тулд газрын зураг дээр баруун, зүүн, хойд, өмнө зүгийг ялгах дөрвөн зүгийн зургийг байрлуулсан байна.</i> - <i>Зэргэлдээ улс, сум, баг, хот айл (хөдөөд) юмуу орон сууц (хотод) зэргийг тодорхойлох дасгал ажиллуулж болно.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Глобус - Монголын газрын зураг - Дэлхийн газрын зураг - <p>Сурах бичиг. 55-р хуудас</p>
3.5д. Дэлхийн хүмүүсийн амьдрал, арьс өнгө ялгаатай байдгийг таньж тодорхойлох	<ul style="list-style-type: none"> - Тохиолдол, зураг ашиглан хар, шар, цагаан арьстан хүүхдүүд аль тив, ямар улсын иргэн болохыг тодорхойлох дасгал ажиллана. <p>Багшийн анхаарах зүйл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Хар, шар, цагаан арьстныг амьдардаг улс орон ба тивээр нь ялган</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Глобус - Хар шар, цагаан арьстай хүмүүсийн зураг (сэтгүүлийн хайчилбар), нэрд гарсан хүмүүсийн талаарх мэдээлэл

	<p><i>тодорхойлно. Ингэхдээ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Нэрд гарсан тамирчин, дуучин, жүжигчин зэрэг хүмүүсийн талаарх мэдээллийг ашиглаж болно.</i> ○ <i>Ямар хүмүүсийг хүүхдүүд сайн мэдэж байгааг урьдчилан тандах ба тэр хүмүүсийн талаарх мэдээллийг интернэт болон бусад сонин, сэтгүүлээс авч сургалтад хэрэглэж болно.(алдартай дуучин, кино жүжигчин ,гэх мэт)алдартай хүмүүсийн жишээн дээр ярилцах</i>	<p>Сурах бичиг. 54-р хуудас</p>
--	--	-------------------------------------